

BİRLEŞİK Kafkasya

(VEREINIGTES KAUKASIEN)

Kafkasya İstiklâl Komitesinin Organıdır

Her ay üç dilde çıkar:
Türkçe, İngilizce ve Rusça

Yazı Kurulu Başkanı: A. KANTEMİR
İdarehane adresi: München 8, Steinstr. 40

3 ncü yıl

Temmuz 1953

No 7 (24)

Berlin hâdiseleri ve Sovyet buhranı

Sovyet müstevlilerinin aleyhinde Doğu Almanyada vukubulan kanlı ayaklanmalar ve "halk demokrasisi" memleketlerindeki kargaşalıklar, Sovyet hükûmeti için ağır neticeler tevhit etmekte ve bittabi, milletlerarası meselelere mühim tesir icra edebilecek hâdiseler gibi, bütün dünya efkârı umumiyesinin dikkat nazarını üzerine çekmektedir.

Her yerde millî-kurtuluş karakteri taşıyan bu hâdiseler, Berlinde başlamış ve Doğu Almanyada bilhassa genişlemiştir. Bu hâdiselerin vukuuna, doğrudan doğruya, sebebiyet veren, tahammülsüz hayat şartlarına ve kölelik emeğine karşı 16 Haziranda Berlinin Sovyet işgal bölgesinde, muayyen talepler ileri sürerek protestoda bulunan yapı işçilerinden mürekkep küçük bir grup olmuştur. Yapı işçileri şu taleplerde bulunmuşlardır: istihsal normlarının kaldırılması, fiyatların yüzde kırk nispetinde indirilmesi, Pieck-Grottewohl hükûmetinin istifası ve, nihayet, bütün Almanyaya şamil serbest seçimlerin yapılmasıyla Almanyanın yeniden kurulması.

Bu talepler, kızgın bir muhitte, bir kıvılcım gibi parladı ve Berlin şöyle durun, fakat aynı zamanda, Almanyanın bütün Sovyet işgal bölgesini ateşe verdi. Berlin yapı işçilerinin taleplerini, müşterek bir millî program gibi benimseyen Berlinin ve Doğu Almanyanın başka şehir ve mahallerindeki 10 binlerle, 100 binlerle işçi ve köylü, büyük Alman milletinin şahsî ve millî hürriyete hakkı olduğunu şiddet ve hiddetle söyleyerek, "Almanyadan defolun, hürriyet istiyoruz, biz köle değil, işçiyiz" diye bağırılmışlardır.

Bunun üzerine, Berlinin Sovyet kesimindeki caddelerinde peyda olan hoparlörlü otomobiller, arttırılmış iş normlarının kaldırıldığını ve mülkiyete, ticarete ve serbest emeğe müteallik reformların ilga edildiğini halka ilân ettiler. Fakat iş işten geçmişti. Galeyana gelen halk, halk polisinin gözleri önünde yakılan Stalinin, Grottewohl'in, Ullbright'in ve diğer "şeflerin" resimlerini caddelere fırlatarak, resmî daireleri ve hükûmet mağazalarını dağıtmağa ve yağma

etmeğe başladı. Brandenburg kapusu üzerindeki Sovyet bayrağı indirilerek yakılmış ve yerine Federal Almanya Cumhuriyetinin bayrağı çekilmiştir. Memurlar yerlerini terk ediyorlardı. Grottewohl ile Ullbright Sovyet generali tarafından ağır bir tanka bindirilerek kaçırılmışlardır. Halk polisi nümayişçilerin tarafına geçmiştir. İkinci dünya savaşından 8 yıl sonra Berlin caddelerine tekrar gelen Sovyet tankları, topçu ve bindirilmiş piyade kıt'aları bu sefer, Wehrmacht ordularına ve silâhlı SS kıt'alarına değil, fakat ikinci "anayurt savaşı"nın kritik bir anında, "işçi ve köylü sovyet hükûmetinin" şefi Stalin'in, kendi dostluğu hakkında teminat verdiği silâhsız Alman işçi ve köylülerine karşı ateş açmışlardır. Makineli tüfekler nümayişçileri kurşun yağmuruna tuttuğu bir sırada, Sovyet tankları da insanları merhametsizce çığnıyorlardı. Ölü, yaralı, ezilen ve idam edilenlerin tam sayısını henüz hiç bir kimse bilmiyor. "Pravda" gazetesi (sayı 172) işçilerin kanlı tenkilini kendi noktayı nazarına göre değerlendiren şöyle yazıyor: "Sovyet ordularının enerjik hareketi Almanyada sulhu kurtardı".

Kan döküldü ve Berlin, Leipzig, Hemnitz, Dresden ve başka şehirlerin caddeleri, hürriyet ve insan hayatının en iptidai şartlarını isteyen işçilerin cesetleri ile doldu. Bu münasebetle Batı Almanyanın bütün resmî daire ve binalarında millî matem alâmeti olarak bayraklar yarıya indirildi. Sovyet propagandası ise Almania hâdiselerini Amerikan ajanlarının entrika ve desiselerine atfetmektedir.

Telegraf ajanslarının verdiği haberlere göre, Polonyada da umumî grev ve nümayişler yapılmıştır. Breslav'da belediye binası önünde 30 bin nümayişçinin — talebe ve işçinin — iştirakile yapılan nümayiş bütün memlekete yayılmıştır. Polonya ordusu kumandanı mareşal Rokosovski, nümayişçilerin komünist hükûmetinin istifasını talep ettikleri Silezya ve Varşova'da sıkı yönetim ilân etmiştir. Aynı taleplerde, millî servetin Rusya tarafından istismar edildiğine hiddetlenerek Sovyet işçi kooperatiflerini yağma eden Rumanya işçi ve köylüleri de bulunmuşlardır.

Macaristanda, halk kitlelerinin tazyiki altında, bes yıldan beri tatbik edilen siyaset tamamen değiştirilmiştir. Komünist lideri Macar komünist hükûmeti başkanı M. Rakoşi değiştirilmiş ve yerine, selefinin başladığı bes yıllık ağır endüstri plânını lâğvederek, hükûmetin bundan sonra bütün dikkatini halkın hayat seviyesinin yükselmesine vereceğini bildiren Imre Nagy tayin edilmiştir. Mumâileyh, kollektifleştirme zamanında ilga edilen hususi mülkiyet ile ticaretin yeniden ihya edileceğini kaydetmiş ve hali vakti yerinde kulak-köylülerin ve keza, haksızlığa uğradıklarını itiraf ettiği, orta sınıfla ruhanilerin takibatına son verileceği vaadinde bulunmuştur.

Yeni Macar hükûmeti başbakanının, ekonomik ve sosyal meselelere dair beyanatı oldukça NEP'i hatırlatmakta ve, bütün memleketlerde, inhisarcı Moskof bolşevizmine tâbi hükûmetler oldukça, hiç bir mana ifade etmeyen yarı tedbirlerden ibaret kalmaktadır.

Beria'nın azli

Beklendiği gibi, Berlinde ve Doğu Almanyada vukua gelen elim hâdiseler ve Orta Avrupadaki kargaşalıklar, Stalinin ölümünün hemen ertesi günü Krem-
linde başlayan iktidar mücadelesinin seyrini hızlandırdı. Sovyetler Birliği ko-
münist partisi merkez komitesi plenomuna bizzat Malenkov tarafından verilen
rapor neticesinde, kudretli polis şefi mareşal Beria, Yüksek Mahkemeye veril-
mek üzere, İçişleri bakanlığından ve diğer bütün vazifelerinden azledilmiş ve
partiden çıkarılmıştır.

Sovyetler Birliği birinci başbakan yardımcısı Beria'nın beklenilmeyen bu ani
sukutu hakkındaki sansasyonel haber bütün dünyada bir bomba tesiri yaptı.
35 yıldan beri akrabalık, dostluk dinlemeden ve kendi milletine acımadan Sov-
yet Moloch'una kurban veren kudretli cellât ve polis şefi düştü ve, temerküz
kamplarıyla zindanlara 100 binlercesini gönderdiği o bedbahtların yanı başında,
MVD bodrumlarına atıldı.

Kremlin triyumvirasının üzerinde kurulduğu çürük uyuşma, Stalinin ölü-
münden sonra, nihayet 4 ay sürdü. Kısa telegraf haberlerinden anlaşıldığına
göre, Beria'nın azli, onun iç ve dış politakadaki faaliyetiyle ilgilidir. Ona isnad
edilen cürümler şunlardır: "Köy iktisadiyatını baltalamak ve dolayısıyla kol-
hozlara darbe vurmak, müttefik sovyet cumhuriyetlerinde burjuva-milliyetçi
unsurları aktifleştirmek ve Sovyetler Birliği halklarının dostluğunu bozmak ve,
nihayet, kapitalizmi ihya etmek maksadiyle, iktidarı ele geçirmek."

Bütün bu saçma ithamlarda, hayal ile hakikat, siyasetleri içeride ve dışarıda
çatırdarak tam bir fiyaskoya uğrayan Kremlin diktatörlerinin hasta ruhla-
rında garip bir şekilde birbirine girmiş bulunmaktadır. Muhakkak bir şey varsa,
Beria, istilâ edilen memleketlerde kan ve ateşle kollektif sistem, kolhozculuk ve
stahanovculuk yerleştiren mürtecî Kremlin ailesinin en akli başında ve realist
bir azası sıfatıyla, Sovyet rejimini içtinabı gayrı mümkün iflâstan kurtarmak
için, "yumuşama" politikasının taraftarı idi. Bundan onun hasımları istifade et-
miş bulunuyorlar. Şimdi artık iyice anlaşıldı ki, Stalinin tahtına geçerken be-
raberlerinde getirdikleri politika hususunda triyumvira arasında gizli ve derin
görüş farkları vardı.

Dış dünya müşahitleri bu ihtilâfı ilk defa, Stalinin cenaze töreni esnasında
matem mitinginde söylenen ve bilhassa milletler meselesine taallûk eden kısım-
dan anlaşılan, Malenkov, Beria ve Molotovun nutuklarından öğrendiler. O za-
man Malenkov ile Molotov bu mühim noktayı sukûtla geçtikleri halde, Beria,
bu meseleye temasla, Sovyet devletinin çok milletli sistemini, "Sovyet millî
cumhuriyetlerinin ittifakı" şeklinde formüle etmişti.

Bu keyfiyet şunu gösteriyor ki, gerek Sovyetler Birliğinde ve gerekse Sov-
yetlerin istilâsı altında bulunan Almanya, Polonya, Çekoslovakya ve diğer
memleketlerin millî taleplerini, Beria arkadaşlarından daha fazla hesaba katı-
yordu.

Burada Beria hakkında söylenenler
doğru değildir. Malenkov halihazırda
Sovyet rejiminin en etkili lideridir.
Sovyet rejiminin 50. yıldönümünde.

Beria, eskârı umumiye'yi, bu memleketlerin millî ve sosyal politika sahasındaki Sovyet kontrolile uzlaştırmak ve böylelikle, Stalinin ölümünden sonra, Sovyet iç ve dış politikasının köksal bir şekilde değiştiğini Batı dünyasına göstermek istiyordu. Kısaca Beria, işgal altındaki memleketlerde Sovyetler Birliğini iflâstan kurtarmak ve hür dünya karşısında onun itibarını yükseltmek için, Malenkovun sulhperver beyanatlarına biraz reel muhteviyat ilâve etmek istiyordu.

Fakat Sovyet rejiminin kölelik enstitülerinde yetişen mutaassıp Kremlin idarecileri bu uzlaşıcı liberalizmden bile korktular ve, Leninin ölümünden sonra, 30 yıl bundan evvel, Troçki, Zinovyev ve başkalarının katli ile başlayan stalinizm tecrübelerinin tekerrürüne avdet etmek için, Beria'nın, "burjuva döneği" ve "yabancı sermayenin ücretli adamı" olduğunu ilân ettiler. Bu suretle, son bir fırsat kaçırılmış ve sefalet ile millî esaretin sebebiyet verdiği anarşiyi kendi kuvvetleriyle izale etmek teşebbüsü de suya düşmüştür.

Beria, ihtimal ki, artık idam edilmiş veya edilecektir. Bunu, Sovyet an'anesine göre, Moskof tahtına yeni "milletler habası" — "bütün Rusyanın mutlak hâkimi" iyice yerleşinceye kadar, işçi ve köylülerin kitle halinde takibatları, "temizlikler" ve korkunç katliâmlar takip edecektir.

Böylelikle, Malenkovun sulhperver beyanatlarında Sovyet rejiminin liberalizm ve demokratizme doğru bir tekâmül başlangıcı görmek isteyen safdillerin bu son hayalleri de bir darbe ile ortadan kalktı. Sovyet buhranı, Beria'nın suikutu ve Almanyadaki ayaklanmalar dolayısıyla, iç politikada ağır imtihanlar ve dış politikada değişiklikler ile dolu yepyeni bir safhaya girmiş bulunmaktadır.

Kırım savaşı sıralarında Türkiyede Kafkasya meselesi

Yazan: Mirza Bala

Kafkasya hürriyet ve istiklâl savaşının timsali bir şahsiyeti halinde, milletin hafızasında, hafeler içinde parlayan kahraman İmam Şamil'in ölmez hamaset destanlarını unutturmak ve mücadele an'anesini silüp atmak emelile açılan Moskova seferinin başladığı günlerde, "profesör" H. G. Acemyan, Sovyet İlimler Akademisi tarih enstitüsü toplantısındaki raporunda, Büyük Şamilî Türkiye, İngiltere ve Fransa casusu olarak göstermeye çalışmıştı (bak: "Vo-

prosi Istorii", Moskova 1947, sayı 11, sahife 134-140). Rusya düşmanları ile işbirliği yaptığına ve Rusyanın bu yüzden mağlûp olduğuna işaret eden Acemyan'ın, o zaman, toplantıda iştirak eden tarihçiler tarafından "gayri ilmi" telakkî ve reddedilen raporundaki motifler, bir kaç yıl sonra, Moskovanın Azerbaycandaki emirberi Mir Cafer Bağirov tarafından da ele alınmış, Kırım savaşı sıralarında Kafkasyalıların Türkiye ve İngiltere ile işbirliği iddiasını Azerbay-

cana da teşmil etmişti. W. C. Bagirov, "Bolşevik" dergisinde intişar eden ve "müridizm ile Şamilin karakteri meselesi hakkında" başlığını taşıyan maruf saçmalamalarında aynen şöyle yazıyordu:

"Türkiye ile İngilterenin Şamile olan yardımları bilhassa Kırım savaşı yıllarında çok artmıştır. İngiltere, Türkiye ve Fransa Şamili, kendi faaliyetini müttefik kuvvetlerin hareketleri ile ahenkleştirmekle vazifelendirmişlerdi. Şamil bu talebi tam bir gayretle ifa ediyordu."

Daha sonra:

"Kafkasyayı Rusyadan (?) koparmaya çalışan Şamil, muazzam Rus kuvvetlerini meşgul ederek, Rusyanın askerî düşmanları olan İngiltere, Fransa ve Türkiye'ye yardım ediyordu. Ve böylelikle onların Kırımdaki hareketlerine müsait şartlar sağlıyordu. İngiltere ile Türkiye'nin Şamile faal bir surette yardım etmeleri ve onun "millî kurtuluş" hareketiyle yakından ilgilenmeleri, işte bu sebepten ileri geliyordu."

Vaktiyle sosyalizmin mürsidi Karl Marks tarafından da hayranlık ile takdir edilen Kafkasyanın istiklâl savaşını "Rusyadan koparma teşebbüsü" olarak tasvir eden ve millî kurtuluş sözlerini tırnak içine almak suretiyle istihza mevzuu yapmağa çalışan bu Rus uşağı, velinimetini Rus carlarının Kafkasyada her yıl 25.000 asker kaybettiklerini de yana-vakıla kaydetmekte ve Samilin mağlûbiyeti ile Rusların bu felâketten kurtulmuş olduklarını sevinçle kabartmaktadır.

Samilin istinat ettiği siyaset müridciliğinin Türkiye tarafından tahrik edildiğine işaret eden Bagirov, "aynı meslek-

ten insanların, panislamizm ve pantürkizm idelerini yaymak için", "dilenci, seyyah, şeyh, vaiz ve coğrafyacı kisvesi altında" Azerbaycana da girdiklerini ve Türkiye'de Amasya ve Kars şehirlerinin bu hususta birer üs vazifesini görmekte olduklarını iddia ettikten sonra, Kafkasyanın hristiyan milletlerine nakli kelâm ederek demişti ki:

"Bu münasebetle (yâni: Rusyaya sadakat ve bağlılık münasebetiyle) kardeş Gürcü ve Ermeni milletlerinin tarihinden daha sarıh misaller zikredebiliriz. Ebedî düşmanları Şamile karşı, Ruslar ile birlikte, Gürcü ve Ermeni milletleri daha cesurane çarpışmışlardır."

Kafkasya milletlerinin Rusyaya karşı olan birleşik cephelerini yıkmak için tebarüz ettirilen bu meseleye, Acemyan da temas etmiş ve hristiyan Kafkasyalıların medenî seviyeye komşularından yüksek oldukları için Rusya ile birleşmeye can atıklarını söylemişti. Fakat, Acemyanın raporunu müzakere eden toplantıya iştirak edenlerden profesör K. V. Sivkov, bu iddia karşısında, aynen şu suali sormuştu:

"Acemyan'a göre, bir milletin medenî ve iktisadî seviyesi ne kadar yüksek ise, Rusya ile birleşmek gayreti de o nispette kuvvetli olmuştur. O halde, Polonya ve Fin gibi medenî seviyeye çok yüksek olan milletlerin Rusya çarlığına mukavemetini ne ile izah edelim?"

* *

*

Fakat biz asıl temel kaidevi teskil eden Kafkasya meselesine dönelim: Kırım savaşı sıralarında Türkiye'nin Kafkasya meselesiyle alâka derecesi ne idi? Ve zaferle biten Kırım savaşından sonra 1856 Paris barış kongresinde, Osmanlı

İmparatorluğu Kafkasya dâvasını neden ele almadı? Bu hususta o devrin en selâhiyet sahibi Türk âlimi Cevdet Paşa ne diyor? Büyük tarihçi Cevdet Paşayı, bu dâvada en selâhiyet sahibi olarak ele almamızın sebebi, Kafkasya meselesi hakkında Paris barış kongresine bir layiha takdim etmiş olmasıdır.

Kafkasya milletlerinden Şamalı Kafkasyalılar, Azerbaycanlılar, Gürcüler ve Ermeniler hakkında, coğrafi, etnografik, istatistik ve tarihî olmak üzere, çok kıymetli malûmatı ihriya eden bu layihasını, Cevdet Paşa, "hiç olmazsa Çerkeslerin serbestisine" dair, sulh muahedesine, bir "şart dercettirmek emelile", İngiliz sefiri Kanin'in ricası üzerine yazmış ve Reşid Paşa tarafından Fransızcaya tercüme edilerek verilmiştir. "Kafkasya ahalisinin ekseri istiklâl ve hürriyet üzere olup, bunlardan bazıları Rusyaya müdara etmeğe mecbur olmuşlar" diyen müellif, Rusyanın idaresi altındaki Gürcülerin bile ilk fırsatı bekleyüp durduklarını şöyle tebarüz ettirmektedir:

"Gürcüler eğerçi Rusya tabiyetini kabule mecbur olmuşlar ise de, eski usul ve adet-i serbestanelerine mayil olduklarından, eski hükümdarlarının neslinden olan Beylerin tahtı idaresinde bulunmayı, Rusya zabitanının atvar-ı mütehakimânelerine tercih edecekleri muhakkaktır."

Şimalî Kafkasyanın "Dağıstan-ı Şimalî" (yâni Şimaldeki düzlük kısmı) hariç olmak üzere, Çerkezistan ve Dağıstan zaten hür ve müstakildir. Şirvana (Şimalî Azerbaycana) gelince:

"... Bir kaç kaleleri Rusyanın elinde ise de, bu kalelerde mevcut olan Rusya askeri pek cüz'îdir. Ve ahalisi, hususiyle Orta Dağıstanla muttasıl olan yerlerin

halkı fırsat buldukça Rusya ile cenk eder ve Şeyh Şamil Efendinin hükmünü memleketlerinde icraya sayı etmekte hali kalmazlar."

Tarihî ve etnografik kısmı ve Osmanlı İmparatorluğu ile Rusyaya olan münasebetleri çok etraflı olan bu layihanın sonunda, Cevdet Paşa Kafkasya meselesinin müzakeresine dair, "mahremâne" olarak öğrendiğini şöyle hulâsa eder: İngilizler, Osmanlı murahhası Ali Paşaya demişler ki:

"Biz Kafkasya memalikinin bir başka şekle konulmasını dermeyan edeceğiz, fakat yalnız bizimle olmaz ve bunun asıl menafii Devlet-i Âliyeye aittir. Siz dahi muavener etmelisiniz."

Ali Paşa ise buna cevaben: "Bizce oraların o kadar ehemmiyeti olmayup, bizim Çürüksü (Çoroh) etrafında biraz münazaalı yerlerimiz var, oralarını kurtarmakla iktifa eyleriz" demiştir.

İngiliz baş murahhası Claranden de, Kafkasya hakkında Rusyaya tavizde bulunulduğu hususundaki itirazlara şöyle cevap vermiştir:

— "Ben bir Türkten daha ziyade Türk olamam!"

Kırım savaşı sıralarında ve bilhassa Paris barış konferansında Osmanlı devlet ricalinin, bolşeviklerin iddialarını çürüten, bu alâkasızlığı, yine Cevdet Paşaya göre, mütekabil olmuştur. Layihasının mukaddemesinde diyor ki:

— "Memaliki Kafkasyanın Rusyadan istihlâsı Devlet-i Âliyeye fevkalâde arzu olunur mevaddan olup, İngilizler dahi Rusyaluyu Hindden uzaklaştırmak için memaliki Kafkasyanın hiç olmazsa bir halli istiklâle ifragını isterlerdi. Ne çare ki, Dağıstanda Şeyh Şamil Efendi bunca senelerdenberü Rusyalı ile pence penceye cenk ederken, Kırım muhare-

ne kadar bu yuli "hamulata"

Karl Marks'ın Dağlıları "Türklerin müttefiki" olarak göstermesi, her iki tarafın da aynı düşmana karşı harp halinde bulunmasından ileri geliyordu. Bu meselede, Cevdet Paşa ile Karl Marks arasındaki fikir ayrılıklarından biri de "Batım üssü"dür. Cevdet Paşa bu üstün Tiflis üzerine yürümenin imkânsız olacağını kanaatındadır. Fakat esas motif aynıdır. Her iki müellife göre Rus ordusu kolaylıkla imha edilebilecekti. Karl Marks Rusyanın mağlûp olmasına taraftardı. Rusyadaki Orta Çağ kölelik nizamları ile hudutsuz mutlakîyet ve istipdat rejiminin yıkılmasını yalnız bu sayede mümkün görüyordu. Lehistan ve Kafkasya istiklâl hareketlerini bu bakımdan destekliyordu. Nitekim, Kırım savaşı neticesinde, çarlığın dayandığı ve bugünkünün aynı olan kölelik ve istipdat nizamı kökünden sarsılmış ve asırlardan beri esaret hayatı yaşayan Rus köylüsü "hürriyet fermanı"nı elde etmeğe muvaffak olmuştu. Kırım savaşının İmam Şamil yüzünden kaybedildiğini iddia eden Acemyanın tezlerini çürüten Rus-sovyet profesörlerinden A. B. Zaks da bunu müspet bir hâdisce olarak almış ve demişti ki:

— "Şamilin kendi savaşı ile Sebastopolun sukutuna sebep olduğu hakkındaki ifadeler de ciddiyetten mahrumdur. Hiç de esassız olmadan diye biliriz ki, Kırım savaşında çarlığın mağlûbiyetine yardım etmekle Şamil, köylü islahatının tatbikini kolaylaştırmıştır."

Fakat Acemyan ile Bagirov için ehemmiyetli olan medeniyet, hürriyet ve islahat değildir. Bugünkü esaret ve kölelik rejimine de aynı şekilde nihayet verileceği ihtimali karşısında onlar, Karl Marks ile Engelsi de ithamdan sakınmamışlardır. Acemyana göre, "ilmî sos-

yalizmin" müessisi olan bu iki şahsiyetin Kafkasya savaşları ve İmam Şamil hakkındaki düşünceleri kökünden saktır. Karl Marks ile F. Engels, 1850—1860 yıllarında, İngiliz matbuatının Rusya aleyhindeki neşriyatına kapılarak, bu memleketin irticaî durumu hakkında yanlışlar imiş. Bu yanlışla neticesinde imiş ki, Rusyanın yıkılmasını istemiş ve İmam Şamili bir hürriyet kahramanı gibi idealize etmişlerdir.

Acemyanın, Bagirov tarafından da korka korka, satırlar arasında ve zımnen işaret edilen bu iddiasını, K. Marks ve Leninin milliyet nazariyesine karşı bir iftira telâkkî eden profesör Ş. I. Tıpcev demişti ki:

— "Marksizmin klâsiklerine kapitalizmin müdafii sıfatını takma teşebbüsü ve milletlerin müstemlekecilğe ve istismara karşı mücadelelerini bir irtica olarak gösterilmesi bir Revizionizm'dir."

Profesör L. M. Ivanov, Acemyanın iddialarını "müstemlekecilik siyasetinin müdafaası", profesör M. V. Neçkina ise, daha açık bir ifade ile, "car generallerinin eski iddialarının yeniden canlandırılması" şeklinde izah ve reddetmişlerdi. Müzakere ve münakaşalara yekûn vuran profesör N. M. Drujinin de şunları söylemişti:

— "En selâhiyettar Sovyet tarihçileri, Kafkasya istiklâl hareketinin Türkiye tarafından tahrik olunmuş bir hareket olmadığı kanaatindedirler. Bu hareket memleket dahilinde kendi başına teşekkül etmiştir. Ve Şamilin kurduğu teşkilât bir devlet karakterini taşıyordu. Şamilin siyaseti anti-feodal ve demokratik bir hareketti. Bu hareket bir kuruluş hareketi olduğu nispette ileri ve müterakkî bir hamle teşkil ediyordu. Şamilin istinat ettiği müritçiliğin Tür-

kiyeden geldiği iddiası da kabul edilmez. Acemyanın bu tezi ispat edilmekten kalmıştır ve en selâhiyettar mütehassıslar tarafından teyit edilmemiştir. Kafkasyalıların gayri medenî olduğu iddiası da tamamiyle yanlış ve gayri ilmidir."

İşte, vesikların ışığı altında Kırım savaşı sıralarında Kafkasya meselesi ve Türkiyenin bu mesele ile olan ilgisi bu merkezde idi. Şimdi ise, yâni Acemyanın raporu üzerine alınan karar tarihinden kısa bir zaman sonra bu kararın tam aksi iddia edilmektedir. Gerek bu tahavvülâtta ve gerekse Kafkasya me-

selesinin Kırım savaşı ile beraber alınmasında bir hikmet vardır. Malûm olduğu üzere, Kırım savaşı, Çar I. Nikolanın "hasta adam" diye ilân ettiği Türkiyeyi "tasfiye" etmek istemesinden ileri gelmişti. Türkiye de Kafkasyanın hududunda duruyordu. Bugünkü durum yine aynıdır. Sovyetlerin Türkiye hakkındaki emelleri de Çar I. Nikolanınkinin aynıdır. Ve Kafkasyanın hududunda kuvvetli ve demokratik Türkiye yine büyük devletlerin müttefikidir. Durum aynı olduğu için neticeler de aynı olabilir.

Tarih tekerrürden ibaret değil midir?

Yeni tarihimizin mühim günlerinden

Yazan: M. B. Mehmetzade

I

Mart, Nisan ve Mayıs 1917

MART 1917

Hür doğmuş, hür yaşamış ve devletler kurmak için yaratılmış olan büyük Türklüğün kahraman kollarından birini teşkil eden ve Kafkasya camiası içerisinde mümtaz bir mevki tutan milletimizin ezeli ve ebedî düşmanı Rusya çökmüştür; "milletler zindanı" ta temelinden yıkılmıştır. Hürriyet ve istiklâlden mahrum edilen milletler ile birlikte Azerbaycan Türklüğüne de kurtuluş güneşi gülümsemeğe başlamıştır: iki bahar birden geliyor: tabiatın baharı ve milletlerin baharı... Zaten İranın "Neyruz" dediği "yeni gün" bayramını, "Türklerin Erkenekondan kurtulduğu gün" diye anlamıyor muyuz? O gün boz bir kurt, esir Türkleri esaretten kurtaracak ve dağları eritecek

demirciye, kurtuluş yolunu göstermemiş midir?

Osmanlı İmparatorluğunu "hasta adam" ilân eden ve Türk dünyasının anayurtlarını ve medeniyet beşiklerini esareti altına alan "milletler zindanı" — Erkenekon Rusya devrilmiştir. Osmanlı İmparatorluğu ise, son günlerini yaşamakla beraber, esir Türklere karşı büyük bir vazife ifa edecek kadar sağlamdır. Yakın Doğu'da ve Kafkasya hudutlarında Rusya ile harp halinde olan Osmanlı-Türk İmparatorluğunun henüz ayakta durmakta olması siyasî ve askerî muvazeneyi Rus esiri milletler lehinde temelinden değiştirmiş bulunuyor. Milletimizin istikbalini ebedî emniyet altına almak, onu hürriyet ve istiklâline kavuşturmak imkânları hasıl olmuştur.

besi esnasında kendisinden beklenen hareket görülmedi, sanki Rusya ile mütareke etmiş gibi çekilip seyirci oldu. Ve Batumdan Anapaya kadar olan sahiller düvel-i müttetika tarafından zapt olunmuşken, ötedenberi Rusya ile muharip bulunan Abaza ve Çerakise kabaili dahi bitaraf gibi kaldılar."

"Yohsa, Dağıstan ve Çerkezistan abalisi tarafından düvel-i müttetika iane yolunda fedakârane hareketler müşahit olsaydı, mevad-ı musalahanın müzakere ve mükâlemesinde memalik-i Kafkasyanın dahi mevzubahs olması umuru tabiiyeden idi."

Daha 1947 senesinde, Acemyanın o mahur saçmalamaları müzakere edilirken, A. B. Zaks aynen şunları söylemişti:

— "Samil köylü demokrasisinin mümessili idi. Osmanlı himayesine taraftar olan İlisu Sultanı Danyal idi. Samil ise Osmanlı yardımının aleyhinde olup gerek Osmanlı devletinin, gerekse İngilterenin himayesini reddetti."

* * *

Rus sovyet tarihçileri tarafından da teyid edilen Cevdet Paşanın bu sarif ifadeleri karşısında, tahrif ve provokasyon yolunu tercih eden, Rus uşağı Mir Cafer Bağirov, Acemyan tarafından ortaya atılan Kremlin tezini tekrarlayarak, İmam Şamilin Karstaki Osmanlı karargâhından emir ve talimat alarak hareket ettiğini iddia etmektedir. Halbuki Cevdet Paşa, Kars askerî üssünün tamamile ihmal edilmiş olduğunu ve Kafkasya harbinin zaten bu yüzden kaybedildiğini ispat ediyor. Cevdet Paşaya göre, küçük yerli bir kuvvetle muhafazası kabil olan Batum kalesinde kuv-

vetli bir ordu tutulacağına ve Kutayis taraflarında boşu boşuna mühim miktarda askerî kıt'alar meşgul edileceğine, bu kuvvetleri Karsta toplayup Tiflis üzerine yürümek daha isabetli olacaktı; Tiflisc kolaylıkla girecek olan Osmanlı kuvvetleri, ilk iş olarak, Kafkasyanın simali ile cenubunu birleştiren biricik askerî volun (Daryal geçidinin) tahribine çalışacak ve bu suretle, Cenubi Kafkasyadaki Rus kuvvetlerini kolaylıkla imha edebilecekleri. Halbuki Osmanlı ordu kumandanlığı böyle yapmamış, bütün ehemmiyet ve dikkati Karadeniz sahillerine vermiş. Simali Kafkasyadan, Daryal geçidi yoluyla, taze takviye kuvvetleri alan Ruslar da, Osmanlı kuvvetlerini arkadan vurmağa, Kars ve Batum üslerinden de mahrum etmeğe muvaffak olmuşlardı.

Şayanı dikkattir ki, Cevdet Paşanın bu mütalaaları, çok az bir farkla, o devirde Kafkasya ve Kırım savaşlarını dikkat ve alâka ile takip eden, Karl Marks'ın yazdıklarına uymaktadır. Hatta Cevdet Paşanın, Karl Marks'ın 1853 de yazdığı makalelerden mülhem olduğuna da hükmedilebilir. "Şark seferi" adıyla tanınmış olan Kırım savaşına tahsis ettiği ilk yazılarından birinde, İmam Şamilin hürriyet savaşını hayranlıkla tasvip eden Karl Marks diyordu ki:

"Türklerin Kafkasyada — farksız olarak ya Batumdan veya Erzurumdan — ileri hareketleri muvaffak olduğu takdirde, müttetikleri olan Kafkasya dağlıları ile irtibat tesis edilecek ve, karada dahi olsa, Cenubi Kafkasyadaki Rus ordusu, bir hamlede Rusyadan ayrılacaktır. Bu da, Rus ordusunun tamamile imhasını intaç edebilir" (bak: K. Marks ve F. Engels, Külliyyatı — rusça — cilt IX, sahife 556).

Bütün muvaffakiyet ve maharet, bu müsait durumdan azamî nispette faydalanması icâbeden milletimizin, siyasi rüşd ve kemaline bağlı kalmıştır. Acaba Azerbaycan onunla birlikte bütün Kafkasya, bütün esir Türkler ve milletler bu tarihî fırsattan nasıl istifade edeceklerdir? Millî tecanüs, millî şuur ve seviyemiz ne merkezdedir? Istikbale ümitlerle bakıyoruz. Muhitte büyük güvenlerle dolu bir sevinç havası hâkimdir. İhrilâlden daha üç ay evvel büyük şairimiz Hüseyin Cavid:

"Ne diyor, bak, o pembe şehreli nur,
Şehar olmuş, demek güneş doğuyor!"

demek suretiyle milleti müjdelemiyor muydu? Şair bunda yerden göğe kadar haklı idi. Çünkü milletimizin bünyesinde ve kültür seviyesinde büyük tahavvülât vukubulmuş idi. Durum, Rus esaretine düştüğümüz, bundan yüz yıl evvelki duruma asla benzemiyordu. Artık muhtelif hanlıklar ve derebeylikler halinde değildik. Bunun yerine milliyetini, Türklüğünü ve Azerbaycanlılığını müdrük mütecanis bir millet kaim olmuştu. Bakû, Kuba, Şirvan, Şeki, Gence, Kazak, Karabağ, Erivan, Nahçıvan ve Lenkeran gibi birbirine rakip beylikler ve hanlıklar, sarayları ve sülâlecikleri ile beraber, yerlerini milletin özüne terk etmişlerdir. Mirza Feth Ali ile başlayan Avrupalılaşma devri semeresiz geçmemiştir. Hüseyin Bey Zerdabî'nin "Ekinçi" si tarafından atılan hürriyet ve medeniyet tohumları meyva verecek halde yeşillenmişlerdir. Ali Bey Hüseyinzade'nin "Türkleşmek, İslâmlaşmak ve muasırlaşmak" parolası cemiyetin hâkim şiarıdır. Milletimizin başı üzerinde "Millî devlet kuşu" kanat çalmaktadır. Bu hareketi temsil

eden Türkçü ve milliyetçi münevver demokrat kadro, Bakû'de Resulzade Mehmed Emin Beyin çıkarmakta olduğu "Açık Söz" gazetesi etrafında, "Millî devlet" tezini vazetmişlerdir. Gence'de Yusufbeyli Nasip Beyin kurduğu "Türk Ademî Merkeziyet Partisi" ile Bakû'deki "Müsavat" Halk Partisi, "Azerbaycan" tezi üzerinde birleşiyorlar. Sağda "Ümmet devrini" yaşayan islâmedar ile solda marksist zümrecikler vardır. Sağdakiler "Millî devlet" tezini "Müslüman birliğine", soldakiler ise "Rusya demokrasisine" bir ihanet telâkkî ediyorlar. Rus partileri, bütün siyasi zümreleri ile birlikte, "Azerbaycancılığa" karşı birleşmişlerdir.

NİSAN 1917

Bakû'de Kafkasya Müslüman Kongresi toplanmıştır. Şimalî ve Cenubî Kafkasyadaki bütün müslümanların katılmış olduğu bu büyük kongre, Rus ihtilâli karşısında müslüman milletlerin takinacakları tavrı ve müdafaa edecekleri tezi müzakere ediyor. Birleşmeleri tamamlanmış olan ve beşinde Resulzade Mehmed Emin Bey ile Yusufbeyli Nasip Beyin durmakta olduğu "Türk Ademî Merkeziyet Müsavat Halk Partisi", Rusyanın millî devletlere ayrılması, o cümleden olmak üzere, Azerbaycan, Dağıstan (Şimalî-Kafkasya), Türkistan ve diğer Türk illerine de millî devlet kurmak hakkının tanınması tezini müdafaa ediyorlar.

Bu tezi, "Müslüman milletin parçalanması" şeklinde telakkî eden sağdakiler, millî kültür muhtariyetini kâfi görüyorlar. Aynı "kültür muhtariyetini" kâfi gören soldakiler de "merkeziyetli demokratik bir Rusya" tezi üzerinde-dirler. Bunlara göre, Rusyanın millî

devletlere ayrılması demokrasi kuvvetini zayıf düşürür ve kapitalist zümrelerin işine yarar. Rus matbuatı da, sağından soluna kadar, bir ağızdan, Rusyanın millî devletlerden ibaret bir federasyon haline gelmesini, Rusyanın parçalanması ve inhilâli manasında anlıyorlar. Sağdakilerle soldakiler arasında müşterek bir nokta vardır: her ikisi de milliyeti ve milliyetçiliği inkâr ediyorlar. Sağdakiler, üstelik katmerli bir irtica kuvveti teşkil etmektedir: kongrede Türk kadınının iştirakini şiddetle protesto ediyorlar. Merkezi işgal eden milliyetçiler ise, milliyetin ve millî devlet tezinin özbeöz demokratik bir hâdise olduğunu ve bir din vahdeti manasına gelen müslümanlığa da kat'iyen muhalif olmadığını ileri sürüyorlar. Bunlar Türk kadınının tam hürriyet ve müsavat haklarına malik olmasını, temel bir dâva olarak müdafaa etmektedirler. Milletın nısfını teşkil eden kadınlar serbest seçimlerde erkeklerle müsavî şartlar dahilinde iştirak etmezlerse, kendi vatanımızda azınlıkta kalırız, diyorlar...

Nisanın başından ortalarına kadar devam eden kongrede millî devlet tezi muzaffer olmuştur. Ruslar, başta "Müsavat" olmak üzere, milliyetçileri "Türkiyenin Bakû cephesi" olarak ilân etmişlerdir. Ayrıca, Azerbaycanlılara muhtariyet bile vermeyeceklerini, bunun yerine "harabazar" vereceklerini vaadediyorlardı.

MAYIS 1917

Moskovada, Rusya İmparatorluğu dahilinde yaşayan bütün Türklerin (maamafih yalnız müslüman dininde olanların) büyük bir kurultayı toplanmıştır. Azerbaycan, Türkistan, Şimalî

Kafkasya, İdil ve Ural bölgesi Türkleriyle Sibirya ve Kırım Türkleri tarafından gönderilen delegelerin iştirak ettiği ve mayısın birinden onbirine kadar süren bu muazzam kurultayın matbu mazbatas (stenografisi) ile alınan kararlar basılmış olarak bugün elde mevcuttur. Kurultay hakkında o zamanın gazetelerinde geniş malûmat vardır. Avrupa matbuatına da aksetmiş olan bu kurultayda Resulzade Mehmed Emin Bey ile Ahmed Salih Bey arasında cereyan eden münakaya "sekli idare hakkında iki bakış" adı altında 1917 de Bakûde tâbedilmiştir. Bu kaynakların verdiği malûmat ibret ile okunacak bir değer taşımaktadır. Müzakere edilen meseleler, Kafkasya kurultayındakinin aynıdır. Ve münakaşalar da aynı tarzda cereyan etmektedir: sağ ve sol cenah merkezîyetli bir Rusya cumhuriyeti tezinin müdafaa ediyor. Ve her ikisi de din ve mektep hürriyetine munhasır kalan "kültür muhtariyeti" tezinde ısrar ediyorlar. Resulzade Mehmed Emin Beyin müdafaa ettiği ve bazılarının "topraklı muhtariyet" adını verdikleri "Millî devlet" tezi Türkistan ile Kırım tarafından hararetle müdafaa ediliyor. Ve kurultayın ekseriyeti tarafından sürekli alkışlar arasında kabul olunuyor. Rusyada yaşayan bütün milletlere millî devlet kurmak hakkını tanıyan bu kararda, jeopolitik durumları icabı olarak, ayrı ayrı devlet kuracak olan Türk ve müslümanların müşterek millî ve din davalarını birleştirmek ve bir elden idare etmek için tedbirler alınmıştır. Bu tedbir bir nevi Müstakil Türk Federasyonunun da temelini teşkil etmektedir. Bu sonuncu karar, "millî devlet" yüzünden müslümanların parçalanacağını ileri sürünlere bir cevap teşkil edi-

yordu. Rusya dahiliye nazırının idaresi altında bahşolunacak "kültür hürriyeti" ile iktifa edenlerin müdafaa ettikleri "Müslümanlık vahdeti" tezi şiddetli tenkitlere tâbi tutulmuştur. Onlara denilmiştir ki: Müslüman milletlerin vahdetini sağlamak için yalnız Rusya dahilindeki müslümanların birleşmeleri kâfi değildir. Müslümanlık âlemşümül bir din vahdeti teşkil eder. Müslümanlık camiası muhtelif milletlerden ibarettir. Din vahdetini muhafaza etmekle beraber müslüman olan her millet, millî mevcudiyetini emniyet altına almak için, ayrı millî bir devlet halinde teşekkül edebilir. Rus devleti çerçevesi içinde bir din vahdeti, millî mevcudiyetin emniyet altına alınması bakımından, kâfi değildir.

Marksist cenahın "Vahit Rusya Cumhuriyeti" tezi de demokrasinin ölmez düsturları ile çürütülmüştür. Sağdakiler, milliyet davasını dine tâbi ikinci derecede bir mesele telâkki ettikleri halde; soldakiler de, sosyal-ekonomik ve sınıf davalarını, milliyet meselesinin üstünde hâkim birer dava olarak mütalaa ediyorlardı. Halbuki Azerbaycan milliyetçileri için asıl dava millet davasıydı. Millet dinin emrinde değil, din milletin emrindedir. Bütün sosyal-ekonomik ıslâhat bir milletin hayat ve refahını temine yaradığı zaman makbuldür. Demokratik ıslâhatın hedefi bir milleti mesut kılmaktan ibarettir. Rus marksistleri ve onlardan mülhem olanlar ise devleti millettenden de öne çekiyorlardı. Bu da Rusya devletini, ne pahasına olursa olsun, yaşatmak endişesinden ileri gelmekte idi. Azerbaycan milliyetçileri "en tabîî devletin millî devlet olduğu" tezini vazediyor, milletlerarası münasebetlerde zihak olan kuv-

vetin devlet değil, millet olabileceğini, beşeriyetin milletlerin sayısı kadar devletlere ayrılmasını bundan sonra cihan federasyonuna doğru gitmek üzere mahallî federasyonlar kurulabileceğini ileri sürüyorlardı. Halbuki Ruslar, hareket noktası olarak devleti alıyor, fakat bu hareketleriyle, milliyeti inkâr etmekle beraber, hakikatte Rus milliyetçiliğini müdafaa etmekte idiler. Onlar, bugün dahi gördüğümüz gibi, "yaşamayı zarurî" olarak aldıkları Rusya'nın, "tarihen teşekkül etmiş yekpare bir uzviyet" olduğunu iddia ediyorlardı. Ruslaştırma, tehcir ve muhaceret yollarıyla, kılıç ve ateş, demir ve kan üzerine kurulmuş olan Rusya'nın, Rus olmayan milletleri kaynatıp eritebileceğine kanidirlere. Hürriyet ve demokrasi fikrinin parlak bir zaferi olarak XIX. asır Avrupasını çalkalayan ve vaktiyle Osmanlı ve Avusturya-Macaristan imparatorluğuna karşı şiddetle tatbik ve müdafaa edilen milliyet prensipleri, Rusya için kabili tatbik görülmemektedir.

Bu emperyalist görüşe karşı vazolunan teze göre devlet, millî iradenin tecellisidir. Devleti kuran millettir. Binaenaleyh millet devletin kayfı idaresinin kurbanı olamaz. Millet devletin emrinde değil, devlet milletin emrindedir. Millet ve 'millî devlet fikrinin hâkim olmadığı devirlerde, vahşet ve istilâ yollarıyla kurulmuş olan gayri millî devletlerin parçalanması, hürriyet, adalet ve müsavat prensiplerinin muzaffer olması, demokrasinin icaplarındandır. Rusya'nın yaşamayı için bütün milletlerin feda edilmesi beşeriyetin medenî vicdanına sığmaz. Rusya'nın parçalan-

ması ve millî devletlere ayrılması beşer tarihinin en medenî bir hâdisesini teşkil edecektir.

İşte, Mart, Nisan ve Mayıs 1917 de, millî bir ideal halinde doğan bu milliyet güneşi, ana prensipleri itibarile, böyle bir felsefî temelden kuvvet alıyordu.

Bütün diğer Türklerle birlikte, Azerbaycan Türkleri de, böyle bir güneşin hayat verici ışığı altında istiklâlê doğru azimli adımlarla yol alıyordu. Gelecek yazımızı, bu millî azmin merhale merhale nasıl geliştiğine ve netice itibarile nasıl gerçekleştiğine tahsis edeceğiz.

Sovyet tarih ilmi Rus emperyalistlerinin hizmetindedir

Yazan: Dr. E. Kırımlı

Şimalî Kafkasyanın istiklâlî uğrunda herkesçe tanınmış millî kahramanı ve savaşçısı İmam Şamil'in "ilmen" iskat edilmesi ve bayağı bir şekilde "İngiliz-Türk emperyalizminin ajanına" çevrilmesi; Azerbaycanın efsanevî kahramanı Dede Korkud'un itibardan düşürülmesi ve ona basma kalıp Sovyet "halk düşmanı" sıfatının takılması; Kırım Türklerinin halk kahramanı Edige Batır'ın, yine aynı tarzda, gözden düşürülmesi ve "Rus ve diğer halkların istipdadıcısı" şeklinde tasvir edilmesi; Sovyetler Birliği diğer halklarının bir çok ileri gelen tarihî şahsiyetlerinin "ilmen" lekelenmesi; Rusya tarafından Kafkasva, Türkistan ve Kırım istilâsının "ilmî esaslara istinâden" haklı çıkarılması ve bu istilâların "tarihî müterakkî" birer hâdisce gibi gösterilmesi ve buna benzer diğer tezahürat şunu gösteriyor ki, Rus emperyalizminin hizmetine giren Sovyet tarih ilmi, savaştan sonra yeni bir istikamet almıştır. Ve Rus-sovyet ilim adamlarının kolayca benimsedikleri bu ultra şovenist yeni istikamet, Sovyetler Birliği kalabalık gayri-rus halklarının zengin tarihî mazilerine karşı tevcih edilmiştir.

Bu hususta, "Pravda" gazetesinin hususî muhabiri S. Selük'ün "Vatan tarihinin ciddi etütleri uğrunda" başlıklı haberinden ve akademi âzâsı B. D. Grekov'un "Izvestiya" gazetesinde intişar eden "Kırım tarihinin bazı meseleleri" başlıklı yazısından öğrenmiş bulduğumuz, Kırım tarih sahasında en son Sovyet araştırmaları karakteristik bir misal teşkil etmektedir. ("Pravda", 4. 6. 1952; "Izvestiya", 4. 6. 1952).

1952 mayıs sonunda Kırımın başkendi Ak Mescit (Simferopol) de Kırım, Moskova, Leningrad Sovyet ilim adamlarının iştirakile, "Kırım tarih meselelerine" hasredilen ve üç gün süren "Sovyetler Birliği İlim Akademisi Kırım filialinin tarih ve felsefe şubesinin müşterek toplantısı" yapılmıştır.

Toplantıya başkanlık eden akademi âzâsı Grekov, toplantıyı açış nutkunda, toplantı çalışmalarının ideolojik ve metodolojik esaslarının, "tarih ilminin bütün sahalarında yeni araştırma yollarını gösteren ve Sovyet tarihçilerine, Sovyetler Birliği tarihine dair bir çok meselelerin yeni baştan tetkikine yardım eden" "marksist-leninist metodolojisinin" ve Stalinin "Marksizm ve dilcilik

meseleleri" ismindeki "dahiyane eserinin" olması lâzım geldiği iddiasında bulunmuştur. Grekov'a göre: "Sovyet tarihçilerinin en müstaacel vazifeleri, Stalinin eserlerinin ışığı altında, tenkit ve kendi kendini tenkit yoluyla, Kırım tarihinin hatasız marksist-leninist etüdünü temin etmektir".

Bu sözlerden açıkça anlaşılıyor ki, Ak Mescit toplantısı, esas itibarile, ilimde mutlak objektiflik ve mazinin aynen canlandırılması prensibi yerine, gayri ilmi ve siyasî "marksist-leninist metodolojisini", hiç bir zaman gerçek bir ilim olarak kabul edilmeyen Stalinin "dahiyane eserini", Sovyet vatandaşlarının kendi kendilerini cezalandırmaya yarayan ve ilimle hiç bir alâkası olmayan mahut "tenkit ve kendi kendini tenkit" esaslarını kabul etmiştir.

Selûk'ün söylediğine göre, bu toplantıya, tarihçiler ve ilim adamlarından başka, toplantının kahir ekseriyetini teşkil eden Kırımın "yüzlerce propagandacı ile eyalet, bölge partileri ve Sovyet teşekkülleri işçileri" dahi iştirak etmişlerdir. Bundan da anlaşılıyor ki, hükûmet tarafından memleketin her yerinden getirilen yüzlerce propagandacı ile parti ve sosyal kurullar işçilerinin iştirak ettiği bu toplantı, daha ziyade, siyasî bir mahiyet arz ediyordu.

Grekov, Stalinin "ilmi" yaratıcılığını methettikten ve akademi âzâsı Marr'ı, gûya "Kırım tarih araştırmalarına" kendi nazariyesiyle müthiş darbe indirerek, "büyük zarar" vermekle itham ettikten sonra, toplantının pratik vazifesini şöyle izah etmiştir:

"... Sovyet tarih ilmi tarafından yeni baştan tetkiki gereken Kırım tarih edebiyatında yanlış ve hatalı hükümler ve görüşler vardır. Kırım, asırlardanberi

Rusyaya düşman bir çok devletlerin iştahını celbeden bir hedef olduğundan, muhtelif memleketlerin burjuva ilim adamları, kendi hükûmetlerinin siyasî programına uyarak, esendilerinin istilâ plânlarını haklı çıkarmak maksadiyle Kırım tarihini her suretle tahrif etmeğe çalışıyorlardı. Rus tarih ilmi, Rus-sovyet ilim adamlarının elde ettikleri ve etmeğe uğraştıkları "muvaffakiyetlere" erişmemekle beraber, daha ihtilâlden evvel, yabancı sahtekârlara karşı koymağa gayret ediyordu."

Grekov'un, "sahtekârların" isim ve eserlerini zikretmeden gayri rus tarihçilerini, ilim noktayı nazarından, tamamiyle esassız olan bu saçma ithamı ve Kırımın mazisini, yalnız Rus tarih ilminin doğru aksettirmiş olduğunun iddiası, gayri objektif olmakla beraber, aynı zamanda Sovyet tarih ilminin gerçek hedef ve maksadını aydınlatmaktadır. Kırım tarih edebiyatıyla meşgul olan herkes biliyor ki, tarih ilmi, tarihin babası Herodot'dan başlayarak, çağdaş Avrupa ilim adamlarına kadar, Kırımın mazisini araştırma işine büyük hizmette bulunmuştur. Bunu pek âlâ Grekov da biliyor, fakat "partinin genel hattı" onu tarihi tahrif etmeğe mecbur ediyor.

Adıgeçen toplantıda, "Kırım tarih araştırmadaki hataların ve noksanların tenkidıyla" ilgili olarak dokuz rapor dinlenmiş ve müzakeresi yapılmıştır. Meğer yabancı ilim adamlarının "başlıca hatalarından biri" Kırım tarihini "Rus halk ve devlet tarihinden ayrı olarak tetkik etmelerinde" imiş.

Okuyucu, bu nasıl şey, diye hayret edecektir. Kadim dünya tarihçilerinin eserlerinde müteaddit defalar zikredilen Kırımın 3000 yılı mütecaviz tarihi ol-

duğu halde, Rus halkının, bahusus Rus devletinin tarihen teşekkül etmesi ancak içinde bulunduğumuz 1000 yılın başlarına tesadüf etmiyor mu? Şimdi nasıl oluyor da, kadim Kırım tarihi, o zaman mevcut bulunmayan Rus halkı ve Rus devleti ile ilgili olarak tetkik edilmek isteniyor?

Fakat buna aldırış etmeyen Grekov şöyle devam ediyor: "Daha kadim devirlerden beri Kırımın, Rus ovasının gıfıçılılarıyla, daha kat'î bir ifade ile, Rus slâv ahalisiyle olan karşılıklı münasebetlerinin, onun tarihi mukadderatında ehemmiyetli rolü olmuştur".

İlmen tespit edilmiştir ki, Kırım'da en kadim zamanlarda tavrular, kimerler, tavor-iskitler ve grekler yaşıyorlardı. Fakat onların, Şimalî-Karadeniz ovası sakinleriyle muhtemel münasebetlerinin Kırım mukadderatında "ehemmiyetli rolü" olduğuna dair ortada hiç bir delil yoktur. Bilâkis, ilmin muhakkak bildiği bir şey varsa, o da mevzu-bahs halkların Akdeniz havzası halklarıyla ve hususen greklerle olan münasebetlerinin Kırım mukadderatında gerçekten kat'î rolü olmuştur.

Grekov, Şimalî Karadeniz havzasının "en kadim" ahalisini "rus", bütün o sahayı da bugünkü Rus halkının vatanı "rus" ovası gibi göstermeğe çalışmaktadır. Bütün maziye ruslaştırmak temayülü Grekov'u, "Kırım'da slâvların zuhurunu", Kırım tarihinin "en mühim meselesi" gibi vasıflandırmaya sevk etmektedir. Bu mevzuda, toplantı tarafından, tarih ilimleri doktoru B. A. Rıbakov'ın "Slavlar Kırım'da ve Taman'da" isimli raporu dinlenilmiştir. Selük'ün yazdığına göre, bu raporda, "slavların milâddan sonra, daha III-IV. yüzyıllarda Kırımı geldikleri ve VI. yüzyılda Kırımın

başlıca ahalisini teşkil ettikleri ikna edici bir şekilde ispat edilmiştir".

Grekov, kadim ve ortaçağ Kırımı, Rusya ile alâkası olmayan yalnız yabancı bir kültür ocağı gibi mütalaa eden bazı tarihçilere çatarak, rapora ilâveten şöyle diyor: "Slâvların Kırımı daha da evvel galmeleri çok muhtemeldir. Kırım'da kadim devirlerin rus halkı bulunduğu ve Tatarların geldiği XIII. yüzyıldan evvel, burada ehemmiyetli miktarda rus nüfusu olduğu halde, Kırım, tavor-iskit, grek, got ve tatar sayılıyordu."

Halbuki, ne Grekov'un, ne de Selük'ün yazılarında, "Kırmırlı rus slavları" hakkındaki mütalaalarını ispat edecek hiç bir objektif ve mühim ilmi argümanlara rastlamıyoruz. Selük, zaten hiç bir delil göstermiyor. Grekov ise, hiç bir kat'î doneler serdetmeden bu hususu, gûya bazı arkeolojik donelerin ispat ettiğini söylemekte ve bu arada "Soğuksu türbesini", "prens Igor'un greklerle 944 de aktettiği anlaşmayı" ve "Vladimîr Sviyatoslaviç'in Herson seferini" kaydetmektedir.

Gerçek ilim ise, Kırım'da, milâttan evvel XIII. yüzyılda Kırımın yerli halkını teşkil eden tavruların ve kimerlerin mevcudiyetini tespit etmektedir. Kimerler bilâhare Şimalî Kafkasyaya göç etmiş tavrular ise, Kırımı gelen iskitlerle karışarak, tavor-iskit ismi altında, milâttan sonra III. yüzyıla kadar orada yaşamışlardır.

Milâttan evvel VI. yüzyıldan itibaren Kırım sahilleri Küçük Asyadan gelen grekler tarafından iskân ediliyor; onların kurdukları şehir ve kasabalar milâttan evvel I. yüzyılda Romanın ve bilâhare, XI. yüzyıla kadar devam eden, Bizansın hâkimiyetine geçiyor.

Bu iki etnik unsur — tavor-iskitlerle grekler — “en kadim zamanlar” boyunca Kırımın esas halkını teşkil ediyorlardı. Ve hiç bir ilmi doneler o devirde Kırımda, rus halkı şöyle dursun, fakat aynı zamanda, her hangi bir slav halkının mevcudiyetinden bahsetmiyor.

Milâttan evvel I. yüzyılda Kırima İran aslından sarmatlar, milâttan sonra IV. yüzyılda ise, Orta Kırımda XVI. yüzyıla kadar bakiyeleri kalan, ostgotlar geliyorlar.

378 nci yılda Kırımı, alanların da beraber geldikleri, hunlar zaptediyor; V-VI. yüzyıllarda Kırım avar ve altay Türklerinin hâkimiyetine geçiyor ve VII-XI. yüzyıllarda Kırım Küçük Hazaristan namile Hazar devletinin bir parçasını teşkil ediyor.

894-1090 yıllarında Kırima Türk peçeneger ve XI-XII. yüzyıllarda Kıpçak Türkleri hâkim oluyor, bundan sonra, Kırım ortaçağ tarihini tamamlayan, Kırım tarihinin Altınordu devri başlıyor.

Objektif tarih ilminin, Kiyev prenslerinin Bizansın Kırım topraklarına yaptıkları akınlardan başka, bu devire her hangi bir slav etnik unsurunun iştirakini tespit etmediği ortaçağ Kırımın mazisi, umumiyet itibarile böyle bir manzara arz etmektedir.

Sunu da ilâve etmek lâzımdır ki, iddia edilen bir slav unsuru hakikaten mevcut olsaydı, Kırımın gerçek sakinleri hususunda olduğu gibi, onun da mevcudiyetine dair Kırımda muhakkak bir takım izler bulunurdu. Nitekim Kırım, tavorlardan, Kırımın klâsik Tavrıda ismini almıştır. Kimerler Kerç boğazına Bostor kadim ismini vermişlerdir. Kırımın iskit isimleri kadim tarihçilerin eserlerinde muhafaza ediliyordu. Grekler, gotlar, hazarlar, kıpçaklar, ce-

nevzliler ve tatarlar Kırımın bir çok şehir, kasaba, dağ, nehir ve sair yerlerine kendi isimlerini vermişlerdir. Kadim ve ortaçağ Kırımda slavların bulunduğunu iddia eden Sovyet tarihçilerinin iddiaları hakikate uygun olsaydı, Kırımda mutlaka bulunması gereken bir slav ismi zikretmeleri icap ederdi. Fakat onlar, Kırımda tarihen teşekkül etmiş bir tek slav ismi bile gösterecek durumda değildirler. Onlar, aynı zamanda, VI. yüzyılda Kırım yarım adasının “başlıca abalisini” teşkil eden bu muhayyel “Kırımlı rus halkının” yaşadığı meskûn mahallerin ve şehirlerin nerede ve ne zaman bulundukları ve ne isim taşıdıkları sualine dahi cevap verecek durumda bulunmuyorlar.

Sovyet tarihçileri, Kırımın bu “Rus-slav” halkının ne isim taşıdığını dahi bilmedikleri için, gûya Kırım topraklarında yaşamış olan “slavcılığın şark kolu” ve “en kadim devirlerin rus halkı” gibi müphem tabirler kullanmak mecburiyetinde kalıyorlar.

VI-XI. yüzyılların bize nispeten yakın bir devir olduğunu nazarı itibara alırsak, bir çok teferruat kaydeden tarih ilminin, Kırım topraklarında “asırlar boyunca” yaşayan bütün bu “rus halkını” unutarak kaydetmediğine inanmak çok güçtür. Anlaşılan Kırımdaki Sovyet makamları sırf bu boşluğu doldurmak için, Kırımın bütün Türk isimlerini Rus isimleriyle değiştiriyorlar. Fakat bu, tabiatile Ribakov ile Grekov’un iddialarının bitaraflığını ispat etmez.

“İlmi” icat kabiliyeti çok kuvvetli olduğu anlaşılan Grekov, iddialarına şöyle devam ediyor: “Orta Asya ve Sibiryada olduğu gibi, Kırima dahi kendi ziraat usullerini getiren belki de asıl Rus halkı olmuştur”.

Bilindiği gibi, Mısır, Mezopotamya, İran ve Çinle birlikte Orta Asya da beşeriyetin en kadim kültür ocaklarından biri idi ve Rus halkının tarih sahnesine çıkmasından çok asır evvel yüksek ziraat kültürüne sahip bulunuyordu. Sibiryanın Türk halkı ise, Rus istilâsından çok evvel hububat yetiştiriyordu. Kırım gelince, milâttan evvel ilk bin yılda, orada ziraat çok inkişaf etmişti ve kadim tarihçilere göre Kırım hububatı o devirde yarımada'nın hudutları dışında kendisine büyük bir şöhrat yapmıştı.

Meşru ve gayri meşru bütün vasıtalarla, Kırımın Rus halkına ve Rus devletine aidiyetini ispat etmeğe çabalayan Grekov'la arkadaşları, aynı zamanda, Kırım'da gerçekten yaşamış olan halkların tarihî ehemmiyetini küçültmek için, ellerinden gelen her şeyi yapmaktan çekinmiyorlar. Selük'ün yazdığına göre, "toplantıda, III-IV. yüzyıllarda yarımada'nın yabancı halkının küçük bir kısmını teşkil eden gotların Kırım'daki mübalâgalı rolleri meselesi ciddi olarak ele alınmış ve gotların Kırım tarihinde çok küçük bir rol oynadıkları meydana çıkarılmıştır".

Halbuki, Kırım'da, got meselesi, Kırım tarihinde en fazla tetkik edilmiş bir mevzudur ve objektif ilim, gotların yarımada'da oynadıkları ehemmiyetli rolü kâfi derecede aydınlatmış ve tespit etmiş bulunmaktadır. Bu da, bu halkın Kırım'da bin yıllık mevcudiyeti (IV-XIV. yüzyıllar) nazarı itibara alınırsa, gayet tabiidir.

Mezkûr toplantıda keza, "Bizansın, hazarların, cenevizlilerin, tatar ve türklerin", yâni mazileri Kırım tarihinin asıl temel taşını teşkil eden halkların "Kırım'daki mübalâgalı tarihî rolleri da-

hi ciddi tenkide" uğramış ve bununla beraber, Kırım tarihinin tahrif ve ruslaştırılması işinde en kuvvetli sed teşkil eden Türk Kırımının zengin mazisi bilhassa şiddetli "ilmi" hücumu maruz kalmıştır.

Grekov diyor ki: "Harpten evvel, Tatar burjuva-milliyetçilerini memnun etmek için, Kırım hanlığının rolü, bazı tarihî eserlerde tamamen delilsiz ve esasız bir şekilde şişiriliyordu".

Şunu hatırlamak lâzımdır ki, Grekov'un kendisi, 1937 de neşrolunan "Altınordu" eserinde; Deşti-Kıpçak ismini alan ve XI-XIII. yüzyıllarda Kırım şöyle dursun, fakat aynı zamanda Şimalî-Karadeniz ovasının bütün Cenubî-Şarkî kısmını içine alan çok müterakkî Türk-Kıpçak devletinin ehemmiyetini tebarüz ettirmişti.

Bugün ise Grekov, bu ovaya "Rus ovası" diyor ve kendi eserlerini unutarak Deşti-Kıpçak devletinin doğrudan doğruya varisi olan Kırım hanlığının "şişirilmiş rolünden" bahsetmeğe kalkıyor.

Sovyetler Birliği İlimler Akademisi tarafından 1948 de, yâni Kırım Türklerinin Moskova tarafından topyekûn barbarca imhasından sonra artık "memnun edilecek Tatar burjuva-milliyetçilerinin" kalmadığı bir zamanda neşrolunan, Sovyet tarihçisi A. A. Novoselski'nin "Moskov devletinin XVII. asrın ilk yarısında Tatarlarla mücadelesi" eserini hiç şüphesiz Grekov görmüştür. Bu eserde kaynak olarak gösterilen Moskova devlet arşivindeki vesikalar, Kırım hanlığının, değil yalnız Kırım mukadderatında, fakat aynı zamanda, Moskof devleti dahil, bütün Şarkî Avrupada oynadığı müstesna tarihî rolünü açıkça ispat etmektedir.

Toplantı, aynı zamanda, tarihçi N. A. Smirnov'un "Kırımın yeniden Rusya ile birleşmesi ve bunun müterakkî ehemmiyeti" ismindeki raporunda ifadesini bulan Rusyanın Kırım istilâsını "ilmen" haklı çıkarmak için büyük gayret sarfetmiştir. Bu raporda, Kırımın Rusya tarafından istilâsı, bunda "sömürge istilâsı" ve "o zaman Kırım yarımadasında yaşayan halkın tarihî hayatında büyük bir kötülük" gören "hurjuva" ilminden farklı olarak, "tarihî müterakkî bir hâdise" gibi gösterilmiştir.

Smirnov'un, Kırım hanlığının çarlık Rusyası tarafından haydutça istilâsını, "Kırımın Rusya ile yeniden birleşmesi" şeklinde tarif etmesi çok manalıdır. Bu da, bir defa daha, ne pahasına olursa olsun, Kırımın mazisini slavlaştırmak hedefini takip eden Rus-sovyet tarihçilerinin hakikî maksatlarını açığa vurmaktadır. Bu, onlara bilâhare, Rusyanın Kırımı zorla istilâsını, müheyyiç bir, "Rus Kırım yarımadasının ana Rusya ile yeniden birleşmesi" şeklinde tavsif etmek hakkını verecektir. Bu hâdisede, "hedefe ulaşmak için her vasıta mübahtır" prensibiyle hareket eden Sovyet âlimleri, objektif ilimden ayrılarak tarihî olayları tahrif ediyorlar. Ve bununla da, Sovyet tarih ilminin itibarını büsbütün kırarak, onun hakikî gayrı ilmi maksat ve niyetlerini açığa vuruyorlar.

Buna keza, tarihçi Zagordski'nin toplantıda okunan "Kırında 1918-20 yıllarında Amerikan-İngiliz-Fransız askerî müdahalesi" mevzuu raporu dahi göstermektedir. Selük'ün yazdığına göre, bu raporda, Amerikalılar, İngilizler ve Fransızlar tarafından gûya o yıllarda Kırım topraklarında yapılan "yağma, kitle halinde katliâm ve zorbalıklar" "vesikalara" müsteniden gösterilmiştir.

Bilindiği gibi, Kırında, Kasım 1918 e kadar hiç bir İngiliz ve Fransız yoktu. Almanlar vardı. Amerikalıların Kırım gelişleri ise, 1918-20 de değil, 1921-22 müthiş açlık yıllarına tesadüf eder. Ve oraya "emperyalist" maksatla değil, Kırımın aç ahalisine yardım etmek için gelmişlerdi. Sovyet tarih "ilmi" Amerikan halkının bu yardımını hayırla yad etmekten, 1918-20 yıllarında bizzat bolşeviklerin yaptıkları malûm korkunç cinayetleri Amerikalılar, İngilizler ve Fransızlara isnat ediyorlar.

Neticede şunu söylemek lâzımdır ki, Kremlin kendi emperyalist siyasetini nazariyatta esaslandırmak ihtiyacını duymakta ve bunun için Sovyet tarih ilminden, Çarlık ve Sovyet Rusyası tarafından yapılan istilâların haklı olarak yapıldığını ispat etmek talebinde bulunmaktadır. Sovyet tarihçilerinin, kendi halklarının istiklâli uğrunda mücadele eden Kafkasya, Türkistan ve Kırımın millî kahramanlarını bir taraftan lekelemeleri ve takbih etmeleri ve diğer taraftan bu memleketlerin Rusya tarafından istilâsının "müterakkî" bir mahiyet taşıdığını ispata kalkışmaları işte bundan ileri gelmektedir.

Savaşın sonra bütün yerli ahalisinden "istihlâs" edilen Kırım hususunda ise, gerek Kırımın zorla Rusyaya iltihakını ve gerekse Moskova tarafından yarımadaanın Türk halkının alçakça topyekûn imhasını haklı göstermek için, Kırımın "en kadim devirlerdenberi" "rus toprağı" olduğunun ispatı talep edilmektedir. Esef edilecek şudur ki, Kremlinin emrine uyan Sovyet tarih ilmi, memleketin İlimler Akademisi bayrağı altında, ilmi lekeleyen menfur sahtekârlık yapmaktadır.

Milli bölgelerde kolhozların kuruluşu

Yazan: M. Devletbey

Hür dünya insanların, şimdiye kadar, Sovyetler Birliğinde kolhozların nasıl kurulduğu hakkında az çok malûmat edinmiş olduklarını nazarı itibara alarak, bu mevzuyu bütün Sovyetler Birliği miqyasında ele alacak değilim. Ben yalnız kısaca, millî bölgelerde ve hususiyle Çerkes Muhtar eyaletinde kolhozların nasıl kurulduğunu ve bu "ıslâhat" yüzünden millî bölgeler ahalisinin nasıl azap çektiklerini ve birdenbire nasıl fakirleşerek berbat vaziyete düşüklerini anlatmak istiyorum.

Bilindiği gibi, Sovyet hâkimiyetinin ilk zamanlarında Kafkasyada gerçekten geniş bir muhtariyet idaresi kuruldu. Yerli ahalinin bu idareye geniş iştiraki esası üzerinde, sanayinin ve zirai ekonominin bütün şubelerinde idare organları vücade getirildi; bütün bu idarelerin mesul makamlarına, bolşevik hâkimiyetinin ilk yıllarında, "akalliyetler" tayin edildi. Bu durum, bolşeviklere, Çar rejiminin uzun esaret devrinde sonra, halkların muhtariyete kavuşuklarını, Çar Rusyasının herkese zulüm ettiğini, Sovyet hükûmetinin ise herkese hürriyet ve halklara kendi mukadderatlarını bizzat kendilerinin tayin etmeleri hakkını getirdiğini iddia etmek hakkını veriyordu.

Sovyet hükûmeti, bütün idarelerin başına, en aşağı tabaklardan insanları, yâni az çok okuma yazma bilen en fakir işçi ve köylüleri tayin ediyordu. Bu, komünizmin sınıf mücadelesi nazariyesine tamamen uygun olarak yapıyor ve bolşevikler, o yıllarda (1922—25), cemiyetin muhtelif zümreleri arasına

nifak sokmak ve aşağı tabakayı yukarı tabaka aleyhine kışkırtmak suretiyle bu vaziyetten istifade ediyorlardı.

1924—26 yıllarında, Çerkes eyaleti, eyalet icra komitesi riyasetine Aslanbek Kalmukov isminde birisinin tayinini buna bir misal olarak gösterebiliriz. Boraş köyünden bir sobacının oğlu olan Kalmukov hakikî bir proleter idi.

Kalmukov Çerkes eyaletinin mutlak hâkimi oldu; bütün köy şuralarının başına kendi adamlarını tayin etti. Onun vazifesi, Merkezin emri ve GPU organlarının yardımıyla bütün eski hâkim zümreyi — hanları, beyleri, mülkdarları — tasfiye etmek idi. Kalmukov evvelâ, eski asil ailelerin ismini taşıyan bütün köylerin ismini değiştirdi; kısa bir zaman içinde, bütün eyalette köksal bir toprak ıslâhatı yapı; eski beylerin ve mülkdarların mümbit ovalarında sahip bulundukları toprakları müsadere ederek dağlık muntakadan getirdiği yoksul Çerkeslerin arasında taksim etti.

Yeni göçmenlere büyük kolaylıklar yapıyordu. Toprak onların hususî istifadelerine meccannen ve kâfi miktarda veriliyordu. Hepsine geniş krediler açılıyor ve onlar 3—5 yıl müddetle bütün vergilerden muaf tutuluyorlardı.

Bu ıslâhatın neticesinde ve yoksul köylülere eski toprak sahiplerinin arazisinin dağıtılması dolayısıyla, Çerkes eyaletinde, Kalmukovski, Koş-Hoal, Novo-Humarin, Adige-Habl, Erken-Yurd, Kara-Pago ve sair isimlerde bir çok yeni köyler teşekkül etti.

Gerek hayvancılık ve gerek toprakla ıstıgal eden köylüler, ekonomik bütün hürriyetlerden bilistifade, inkişaf için geniş imkânlar elde ettiler. Eskiden dağlarda fakirane bir hayat süren köylüler, büyük bir gayretle yeni topraklarında çalışmaya başladılar. Sovyet hükümeti de onların bu çalışmalarını her suretle destekliyordu. Meselâ: köy ekonomisini teşvik maksadiyle, 1925 den itibaren eyalet ziraat sergileri ihdas edildi. Bu sergilerde, iyi cins hayvan yetiştiren köylülere mülkâfatlar dağıtılıyor ve bu gibi köylüler hayvan vergisinden muaf tutuluyorlardı. Köylüler birtabi bundan istifade ediyor ve daha büyük bir gayret ve enerji ile işe sarılıyorlardı.

Bütün bunları gören köylüler, Sovyet hükümetinin onlara ihtimam gösterdiğine, hâkimiyetin hakikaten onların eline geçtiğine, ve hükümetin, gerçek işçi ve köylü hükümeti olduğuna inanmaya başladılar.

Çerkes eyaletinde bütün bu icraatı yapan, şimdiye kadar kendisinin idarî ve iktisadî kabiliyetine herkesin istifafa baktığı, fakir bir sobacının oğlu A. Kalmukov idi. Bundan sonra, halkın fakir kısmının haleti ruhiyesi birdenbire değişti. Onlar, Kalmukov'a, hakikî bir halk şefi imiş gibi, şükran ve hürmet hissi beslemeye başladılar. Bütün köy şuralarında onun resmî asıldı; umumî toplantılarda ve eyalet kurultaylarında ona resmen "Çerkes eyaleti işçi ve köylülerinin bir numaralı rehberi" ismi takıldı.

Buna karşılık olarak, içtimaî otoritesi ve iktisadî vaziyeti fena halde sarılan eski hâkim zümre, Kalmukovu kendisinin can düşmanı telâkkî etmeğe başladı.

1926 yılında A. Kalmukov'a karşı bir suikast tertip edildi ve o, sık sık çıktığı eyalet teftişlerinden birinde öldürüldü. Kalmukovu büyük bir tantana ile doğduğu köyün meydanına gömdüler; mezarına bir abide diktiler; köye de onun ismini verdiler.

Çağdaş lisanla ifade edecek olursak, Kalmukov, hiç şüphesiz, bir nasyonal-bolşevik idi. O her şeyden evvel halkını düşünüyor ve elinden gelen her şeyi halkı için yapıyordu. Moskova onun bu "cinayetini" 11 yıl sonra hatırladı ve cezasını verdi! 1937 de, Yejoşçuluğun *) en kızgın zamanında, millî cumhuriyet ve eyaletlerde "burjuva-nasyonalizm" meydana çıkarılınca, 11 yıl evvel öldürülen Kalmukovu da hatırladılar. Moskovanın gaddar usakları onun cesedini mezardan çıkararak, dağa kaldırdılar ve meçhul bir yere attılar; mezarının üstündeki abideyi yıktılar; ismiyle anılan köyünün ismini değiştirdiler; halka da, onun bir "halk düşmanı" olduğunu ilân ettiler!

Nasyonal-bolşeviklerin idare başında bulundukları ve "yeni iktisadî siyaset" (NEP) in yürürlükte olduğu o devirde bir takım iktisadî hürriyetlerden istifade eden Kafkasyalılar, yarım yamalak millî hayatlarına devam ederek, şöyle böyle Sovyet rejimine tahammül gösteriyorlardı.

Fakat bu hürriyet uzun zaman devam etmedi. 1929 yılı sonbaharında, "Pravda" gazetesinde, Stalinin "Başdöndürücü bir muvaffakiyet" başlığı altında bir makalesi intişar etti. Hemen bunun akabinde, Komünist partisi merkez

*) Yejoşçuluk devri. Berydan evvel dahiliye vekili olan Jelovin zamanında yapılan büyük bir "temizlik" devridir.

komitesi, hububat tedarikinin tatbiki ve "kulak" (zengin köylü demektir) yaftası yapıştırılan köylülerin tasfiyesi hakkında bir karar sureti çıkardı. Bundan sonra, "bir sınıf olarak kulakların tasfiyesi" parolası altında, az çok zengin köylülere karşı amansız bir mücadele başladı. Komünist partisi merkez komitesinin kararında, bütün köylü emvalinin yüzde onunun tasfiye edilceğinden ve müsadere edilecek bu emvalle ağır sanayi kurulacağından bahsediliyordu.

1929 Ekim ayında Komünist partisi Çerkes eyalet komitesi (parti eyalet komitesi sekreteri Kiselev ve eyalet icra komitesi reisi Astejev) merkezden aldığı emir mucibince, parti eyalet komitesini olaganüstü bir toplantıya çağırdı ve bu toplantıda şu kararlar alındı: Bütün eyaletin aktif parti işçileri seferber edilecek ve her köye birer ikişer selâhiyetli parti mümessili gönderilerek, onlara hububatın tedariki vazifesi verilecektir. Bu selâhiyetli mümessiller, tasfiyeye tâbi tutulacak kulak-köylülerin miktarını mahallinde tespit edeceklerdir. Tasfiye, kulak-köylülerden, tedariklerine imkân olmayan miktarda hububat teslimi talep edilmek suretile yapılacaktır.

Tasfiyeye bir misal olarak, Baltinski köyü sakinlerinden Matak o isminde bir köylüyü gösterebiliriz. 7 nüfusluk ailesi olan Matak o'nun 5 hektar arazisi vardı; bu araziden aldığı yıllık hububat mahsulü de 6—7 ton civarında idi. Matak o ayrıca, bütün Çerkesler gibi, bir miktar da hayvan besliyordu. Onun bulunduğu köye gelen parti mümessilleri Poleşçuk ile Psiho Mahov'un emriyle, köy şurası, Matak o'nun üç gün zarfında, 13 ton hububat teslim etmesine karar verdi. Matak o bittabi, talep edilen

hububatı teslim edemedi. Bunun üzerine ona, tayin edilen müddette devletin istediği hububatı teslim etmediği için, üç misli ceza kestiler. Yâni şimdi ondan, 13 ton yerine 39 ton hububatın teslimi talep ediliyordu. Neticede Matak o'yu tevkif, bütün aile ef-radını da Sibiryaya sürgün ettiler.

Başka bir misal olarak da, Tahtamış köyünden Nasreddin Urazgeldin isminde birisini gösterebiliriz. Onun hususî bir bakkaliye tuhafiye dükkânı vardı, bir karşı toprağı olmadığı için, çiftçilikle de alâkası yoktu. Buna rağmen ondan 20 ton hububat talep edildi. Talep edilen hububatı teslim edemiyen Nasreddin'in bütün malı müsadere edilerek dükkânı kapatıldı, kendisi de ceza evine gönderildi. İşte bu suretle de, Sovyet kooperatifleriyle her türlü rekabeti ortadan kaldırmak için, hususî ticaret tasfiye ediliyordu.

Çerkes eyaletinin her köyünde, bu tarzda, 5 den 10 a kadar köylü ailesi tasfiyeye tâbi tutuldu. Müsadere edilen hayvanat muayyen yerlere toplatılıyor, evler ve diğer emvali gayri menkule de kolhozların teşkili için, köy şuralarına teslim ediliyordu. Kolhozları kurmak artık işten bile değildi, onların teşkili için, tasfiye edilen "kulaklardan" zorla alınan çatal bıçaktan, ev ve ambara kadar her şey hazırdu.

Çerkes eyaletinde, bolşevikler, kolhozları işte bu suretle teşkil ediyorlardı.

Çerkeslerden, gönül rızasıyla, kolhozlara girmeleri talep ediliyordu. Bunun için, parti mümessilleri hergün toplantılar tertip ederek, kolhoz sisteminin faideleri ve avantajları hakkında propaganda yapıyorlardı. Fakat Çerkeslerle diğer Şimalî-Kafkasyalılar kolhozlara girmeyi kat'î surette reddediyorlardı.

Onların kolhozlara girmeyi ısrarla reddetmeleri yalnız iktisadî mülâhazalardan değil, fakat aynı zamanda, dinî ve ahlâkî mülâhazalardan da ileri geliyordu: daha dün, kanunî sahibiyle bir sofrada oturarak, onunla beraber eski şanlı maziyi hatırlayan bir Çerkes, şimdi kolhozun mülkü olan, onun evine nasıl gire bilirdi? O, Sovyet zindanında inleyen komşusuna karşı böyle bir alçaklıkta bulunmaktansa, savaşı meydanında ölmeyi tercih ediyordu.

Başkasına ait emvalin, hiç bir suç yokken müsadere edilmesi, masum insanların tevkif ve sürgünleri, ahaliyi çok müteessir ediyordu. Böyle gayri insani ve keyfî idareye karşı yavaş yavaş nefret hissi uyanmağa başladı.

1930 yılı ilkbaharına doğru sabırları tükenen Şimalî Kafkasyalılar, kitle halinde dağlara çıkmaya ve orada Sovyet hükûmetine karşı mücadele için teşekkül eden müfrezelere iltihak etmeye başladılar. Nihayet bu durum, aynı yılda, umumî Kafkasya ayaklanmasını intaç ettirdi. Fena silâhlanmış Kafkasyalılara karşı son derecede iyi silâhlanmış hususî GPU kıt'aları gönderildi ve gayri müsavî savaşımlardan sonra, isyan gayri insani bir şekilde bastırıldı. Bundan sonra çaresizlik içinde kalan Çerkesler, yavaş yavaş kolhozlara girmek mecburiyetinde kaldılar.

Bu gibi tedbirlerle teşekkül eden kolhozlarda 1930—32 yıllarında işler bir türlü yolunda gitmiyordu: kolhozcuların zoraki çalışmaları ve toprağın iyi işlenmemesi yüzünden çok az ve kötü mahsul alınıyor ve devletin tespit ettiği hububat teslimatı yapılamıyordu. Bunun neticesinde 1932—33 yıllarında, Ukrayna ve Kafkasyada milyonlarca ca-

na mal olan, müthiş bir açlık baş gösterdi.

Kolhozlardaki bu perişan vaziyet uzun zaman devam edemezdi. Sıkı disipline ve kolhozcunun istihsal kuvvetinin artırılmasına lüzum vardı. Bolşevikler buna da çare bulmakta gecikmediler.

Sovyetler Birliği Yüksek Şurası riya-set divanı "7 Ağustos kanununu" çıkardı. Bu kanuna göre, "sosyalist mülkiyetin" çalınması halinde, suçluya 10 yıl temerküz kampı cezası veriliyordu. Meselâ: işten sonra evine dönen kolhozcu kazara yanına bir baş soğan alırsa, "sosyalist mülkiyeti" çalmak suçundan derhal örnek mahkemeye sevk edilir ve yulduz muhakemesinden sonra 10 yıl temerküz kampı cezası alır. Bu korkunç "kanunun" neticesinde, 100 binlerle, milyonlarla köylüler temerküz kamplarına sürüldüler. Böyle şiddetli cezalarla gözü yılan ve mukavemeti kırılan köylüler daha iyi çalışmak mecburiyetinde kaldılar.

Yüzde yüz kollektifleştirilmeden sonra köylü adamakıllı sefaletle düştü. Şimalî-Kafkasya köylüsü, hiç bir zaman böyle düşük hayat seviyesi görmemişti. Çerkes eyaletindeki kolhozcular sık sık yarı aç vaziyette çalışmakta ve üst başları parça parça dolaşmaktadırlar.

Kolhozcuların istihsal kuvvetini arttırmak için, bolşevikler hususî bir metot icat ettiler. Kolhoz toprakları parçalara taksim edildi ve her parça muayyen ekiplerin uhdesine verildi. Her ekibin kendi toprak parçasını nasıl işlediğini kontrol etmek için de, gerek bir kolhozun ekipleri ve gerek ayrı ayrı kolhozlar arasında sosyalist müsabaka sistemi ihdas edildi. En merhametsiz

çiftlik sahibinin bile, bolşevik istismarcılarının tatbik eyledikleri ince metotları düşünmesine imkân yoktur.

Tarlalara gidüp gelmek için, kolhozcular çok vakit sarfediyorlardı. Bolşevikler buna da çare buldular ve hemen tarlaların yanı başında "tabor" dedikleri barakalar inşa ettiler. Takriben 30-40 kişiden müteekkil ekipler, bütün ekim mevsimi müddetince ve hiç bir tatil yapmadan, bu barakalarda yaşamak ve çalışmak mecburiyetindedirler. Yalnız haftada bir defa, gramofon ve plâklarla onları ziyarete gelen bir propagandacı, biraz müzik çaldıktan sonra, başka kolhozlarda işlerin nasıl gittiğine ve çalışma bakımından hangi kolhozun ileride bulunduğu dair bir konuşma yapmaktadır.

Kolhozcuları tahammülü güç müسابakaya teşvik etmek için, başlıca tedbirlerden biri de "geçici kırmızı bayrak" denilen bayraklardır. Her eyalet toprak şubesinin emrinde "geçici kırmızı bayrak" vardır. Bu bayrak, her yıl, devletin verdiği vazifeden daha fazlasını ifa eden kolhozlara mükâfat olarak verilmektedir. Bütün eyalet kolhozları bu menhus kırmızı kumaş parçasını elde etmek için, bütün yıl, aralarında yarış yapmaktadırlar.

Kolhoz ekiplerinin gayretini arttırmak için, aynı "geçici kırmızı bayrak" dan mıntaka toprak idarelerinde ve kolhozlarda da vardır. Kolhozda bulunan "geçici kırmızı bayrak" her ay, hatta her hafta, vazifesini fazlasıyla yapan ekipe mükâfat olarak verilmektedir. Mükâfat alan ekip mezkûr bayrağı çalışma saatlerinde kendi iş sahalarına, geceleri de barındıkları barakaya asmak mecburiyetindedirler.

Diğer taraftan parti propagandacıları işleri aksamakta olan işçi ekiplerini dolandırmakta ve dalgalanan bayrağı göstererek kolhozculara şu şekilde çatmaktadır: "Neden o ekip çalışarak bayrağı almış, sizinki ise bu kadar geride kalmıştır? Yoksa çalışmak istemiyor musunuz? Yaptığınız ayıp ve rezalettir..."

Bu azarlamalardan sonra ekip işçileri arasında kavgalar çıkıyor ve geçimsizlik başlıyor. Bunun üzerine, ekip, toprağı kendi işçileri arasında taksim ediyor ve bu sefer her işçi, müstakil olarak, komşu ekibi geçmek ve "geçici kırmızı bayrağı" kendi ekibine kazandırmak için ölesiye çalışmaya başlıyor. Hergün ekipleri dolayan propagandacı, içinden bu bayrağı lânet okuyan kolhozcuları sıkıştırıp durmaktadır.

Parti üyelerinin kamçısı altında bu suretle çalışan kolhozcuların, insanın kuvvet ve takatı üstündeki emeklerine mukabil ne alıyorlar? Onlara ücret verilmeyiz. Ücret yerine, her kolhozunun, hakikî değeri munhasıran kolhozun alacağı mahsul ile tayin edilen emek gücünün hesabı tutulur. Mevsim sonunda şu şekilde hesap görülür: Kolhoz, aldığı mahsulün miktarı ne olursa olsun, daha evvel plânla tayin edilen şu sabit hububat teslimatını yapmak mecburiyetindedir: 1) Daha evvelden tayin edilen miktarın devlete teslimi, 2) Traktör ve diğer ziraat makinelerinin, kolhozlar için yaptıkları ekim işlerinin ücreti olarak Makine-Traktör İstasyonuna ödenmesi gereken hububatın teslimi, 3) Gelecek ekim yılı için ayrılması icap eden tohumluk miktarının muayyen ambarlara teslimi.

Alınan mahsulün miktarıyla kat'iyen alâkası olmayan bütün bu teslimat yapıldıktan sonra, kalan miktar (bazen

hiç bir şey kalmıyor!), emek günlerine göre, kolhozculara tevzi edilir. Bir kolhozçunun bütün yıl çalışarak, 300—400 emek günü kazanması hiç bir şey ifade etmez. Eğer o yıl mahsul fena olmuş ve kolhoz güc belâ ancak devlerin hesabını kapatabilmişse, o zaman kolhozcu hiç bir şey alamaz; bütün emek günleri zayi olur. Fakat kolhozcuyu daima

“düşünen” devlet, derhal onun “yardımına” koşar: ona, açlıktan ölmesin ve takattan düşmesin diye, gelecek mahsule kadar yetecek miktarda, kredi ile, hububat verir.

Böylelikle, kölelerden farkı olmayan bedbaht kolhozcular her hususta devletlere tâbidirler ve daima ona borçludurlar.

Böyle bir Rusyayı sevmek kabil mi?

Yazan: T. Kulik

Bir kaç zamandan beri Almanyanın “Neu-Ulm” şehrinde milletlerin millîk hürriyetlerini müdafaa gayesiyle intişara başlayan rusça “Hürriyet” (Osvobodjeniye) gazetesi yukarıdaki başlık altında 1 Mayıs 1953 tarihli ve 7 No lu nüshasında bir makale neşretmiştir. Rusya mahkûmu milletlerle beraber bir zümre Rusların da iştiraki ile çıkan ve Sovyetler Birliğine dahil milletler arası inkılâp ve dnmokrat hareketinin organı olan gazetenin şayanı dikkat bulduğumuz bu makalesini aynen aşağıya dercediyoruz:

* * *

Şunu söylemek lâzımdır ki, emperyalist temayüller, aynı şekilde hem emperyalist yarı rus aydınlar, hem de komünistlere mahsustur. Bu esas üzerinde zaten “beyazlar” ile “kızılar” müheyyiç bir surette birleşiyorlar. Her iki taraf da, hürriyet hariç, zor kullanmak, icbar etmek, şahsiyet ve milletlerin eğitim, haysiyet ve inkişafını yıkmak gibi, bütün vasıtaları kullanarak “birleşmek” arzusunu gösteriyorlar.

Rus emperyalistlerinin vahit, bölünmez ve büyük Rusya içinde “milletlerin vahdetini” muhafaza etmek arzularını tetkik edelim. Farzedelim ki, bolşeviklerin iktidara gelmesinden çok evvel, büyük, vahit ve bölünmez Rusyanın yerine, Rusya tarafından zorla zincire vurulmuş milletlerin ayrı ayrı müstakil devletleri vardı ve bunlar kurtuluşları için mücadele ediyorlar. Bu vaziyette ne olurdu? Petrogratta vukua gelen bolşevik darbesinden sonra, komünizm yabancı devletlere de sirayet eder miydi? Yoksa bu devletleri Rus devletinden ayıran hudutlarda durur muydu?

Kat’iyetle söyleyebiliriz ki, adıgeçen devletlere komünizm sirayet etmezdi. Rus bolşeviklerinin tesiri kendi devletlerinin hududunu aşmazdı, çünkü “civar” devletler zaten silâh gücüyle istilâ edilmişti: onlarda bolşevizm hareketi mevcut değildi. Hatta başka türlü de olabilirdi: kendini koruma insiyakiyle hareket eden hür, müstakil devletlerin koalisyonu, Petrograt bolşevizmine karşı harekete geçerek, Rus halkının da yardımıyla onu, henüz nüve halinde

iken ezerdi ve böylelikle Rus halkı, kendi ahlâksız esirci-yarı aydınlar zümresinden kurtulurdu.

Maalesef bolşevikler iktidarı ellerine geçirdikleri zaman, büyük, vahit ve bölünmez Rusya vardı. Şu halde, bolşevikler gayet müsait şartlar içinde iktidara geldiler ve onların faaliyetleri, merkezî ihtilâlcî-hükûmet olmak hasebiyle, vahit ve bütün bir uzviyette olduğu gibi, bütün Rusyaya şamil bulunuyordu. Bunun için, dışlarına kadar silâhlı bulunan bolşevik orduları tarafından tenkil edilen silâhsız Orta Asya, Kafkasya, Ukrayna ve Belorusya halklarının şiddetli mukavemetleri müspet bir netice vermedi. Büyük, vahit ve bölünmez Rusyanın mevcudiyeti maddiyonunun ters tarafı işe budur.

Bittabi, bir takım ince mütalaalar ve muhtelif namussuzca-diyalektik metotlarla, Rusya imparatorluğunun merkezîyet vasfının, bolşevizmin Rusyada yayılmasına yardım etmediğini bir takım deliller serdederek ispata kalkışmak mümkündür. Fakat bu gibi mütalaalar, tıpkı, müstakil, büyük ve kendi içinde kapalı bir su yolu sistemine dökülen zehirli bir mayının su tazyik makinesi vasıtasıyla bütün su borularına yayılmayacağını ispata kalkışmak gibi manasız bir şey olur.

Esaretçi, asırlar boyunca vahit Rusvayı kurarken, esir milletlerin mukadderatını kendi mukadderatı ile birleştirdi ve şimdi kendisi müthiş bir hastalığa tutulmuş iken, hiç bir suçları olmayan sağlam milletleri de aynı hastalığa tutulmalarını icbar ediyor. Öyle bir vaziyet tahaddüs etmiştir ki, bir dereceye kadar, cüzzamlıların sağlam adamları kendileriyle birlikte aynı kapalı

kampta yaşamalarını zorladıklarına benziyor.

Bütün metotları mubah sayan ve milletler zindanı olarak Rusyanın bütünlüğünü muhafaza etmek hedefini güden esaretçi, "büyük politikayı idare eden yabancılara" da nüfuz ve müraaat etmeyi ihmal etmiyor. Amerika Birleşik Devletleri halklarının, dünyanın en hür memleketi olan kendi büyük devletlerine karşı sevgisini bilen ve bin bir türlü dalavere ile kendi köle "büyük Rusyalarını" bu demokrat devletle bir tutmağa yeltenen Rus emperyalist yarı aydınları, Amerikan halkı arasında hemfikirler bulmağa uğraşüyor ve Amerikan halkının Rusyadaki milletler arası münasebetleri hakkında bilgisizliğine güvenerek, bütün Amerika Birleşik Devletler hürriyetsever halkını, Rusya esiri milletlerin kurtuluş hareketlerini baltalamağa sürüklemek istiyor. Bu efendiler, ortaya düşmeyen Amerikan halkını korkutmak icabettiği zaman, şantajdan bile çekinmiyorlar. Bu sahada büyük "istidat" sahibi olduğunu "Layf" dergisinde (23 Mart) intişar eden makalesiyle Bay Don Levin dahi ispat etmiş oldu. Bu "seçkinlerden" zaten başka bir şey de beklenemezdi. Meshur Gürcü şairi Şota Rustaveli'nin dediği gibi, "çömlekten, ancak içinde bulunan şey dökülebilir!"

Esaretçinin mantığı çok basittir: bütün istilâ ve esir edilen halklar Rus olmalıdır. "Amerikanın Sesi" radyosu ve bütün muhacir rus matbuatı bu mantığa uvarak, gerek asıl Rus halkını ve gerek Rusya esiri bütün milletleri ifade etmek için "Rus halkı" tabirini kullanıyorlar.

Fakat Rus olmak, Rus olmayanlar için ne ifade eder? Bu, kendi milletinin

haini olmak ve aynı zamanda yalnız Rus halkının mazisini yükselterek, kendi milletinin ruslaştırılmasında esaretçiye yardım etmek, demektir. Bu, milletinin aklından ya kendi tarihî hatıralarının silinmesine yardım etmek, ya kendi tarihî mazisini istihfaf ve istihkar etmek, demektir. Bu, küçük bir ücret veya mükâfat mukabilinde, el altından veya açıkça kendi milletini sarmak ve onu kendi haysiyetini kaybeden ve esaretçiye kendisinden manen yüksek gören bir insan haline getirmek, demektir. Bu, kendi kendini milletinin karşısında rezil etmek ve ergeç gelecek olan korkunç halk mahkemesini beklemek, demektir.

Fakat en karakteristik nokta şudur ki, esaretçi, esir milletlerden vatanperverane hisler, yâni nefret edilen Rusya'nın sevilmesini talep ediyor. O Rusya ki, meşhur Rus şairi Lermontov onun hakkında şöyle demişti:

"Elveda sana ey yıkanmamış Rusya
Elveda ey köleler, ey ağalar ülkesi.
Size de ey mavi üniformalılar,
Sana da ey bunlara tâbi olan halk
elveda!"

Şunu da ilâve etmek lâzımdır ki, on binlerce defa ispat edildiği halde, mütemadiyen tekrarlanması gereken bazı hakikatler vardır. Bu hakikatlerden biri de, vatanperverliğin esasını teşkil eden devlet sevgisidir.

Bu meseleyi ele alan L. N. Tolstoy şöyle diyor: "Şahsî sevgi büyüyerek, aileye kadar çıkabiliyor, daha da büyüyerek tabii vatana kadar çıkabiliyor. Aynı sevgi, sun'î bir devlete temas edince derhal ortadan kayboluyor" (muharrir tarafından tebarüz ettirilmiştir).

Rusya ise sun'î bir devlettir, hatta ultra sun'î bir devlettir. Yâni parçalı Avusturya- Macaristan imparatorluğundan daha da sun'idir. Ve eğer Avusturyayı sevmek kabil değildise, Rusyayı sevmeye asla imkân yoktur, veya L. N. Tolstoy'un dediği gibi, böyle sevgi "hemen hemen imkânsız bir şeydir ve bu istikamette yapılan kuvvetli terbiyeye rağmen, hakikatte mevcut olmayup, ancak tasavvur edilebilir".

Ve işte kaba, vicdansız Rus emperyalist yarı aydınları her zaman hararetle ve öğünerek Rus muharrirlerinden (onların isimleriyle kendi manevî hiçliklerini örtbas etmek için) bahsederken, isimleriyle küstahça spekülasyon yaptıkları Rus muharrirlerinin en büyüklerinden biri olan L. N. Tolstoy'un derin sözlerini biraz olsun düşünmüyorlar. Onlar, Rusyayı sevmek gibi imkânsız bir şey talep ediyorlar; yâni, büyük, vahit ve bölünmez Rusyanın çerçevesi içinde muhakkak, müstercek devlet hayatı talep ediyorlar; başka tabirle, her gayrı Rustan sözde "umum Rusya" vatanperverliğini göstermesini talep ediyorlar. Onlar şunu düşünmek istemiyorlar ki, bu vatanperverlik ancak Rusyayı sevmek neticesinde olabilir. O sevgi ki, esir, zelil ve hakir milletlerde yoktur ve olamaz.

Kendilerine biraz hürmeti olan Kafkasya halklarının, Rusyanın yarı aydınlar mümessili, Kafkasya hâkimi prens Çiçyanov'un 4 Nisan 1804 de Şimalî-Kafkasyahlara hitaben: "Kanım kazanda kaynar gibi kaynıyor ve bütün uzularım topraklarınızı kanınızla içirmek gibi şiddetli bir arzu ile titriyor. Emrim mucibince süngüleri, gülleleri ve kanınızın seller gibi akışını bekleyiniz. Topraklarınızdan geçen nehirlerde, bu-

lanık su yerine, ailelerinizin kanıyla boyanan kızıl su akacaktır" diye yazdığı mektup için, Rusyayı sevmeleri kabil midir?

Kafkasya halkları, unvanlı haydut prens Çiçyanov tarafından katledilen ve kanlarıyla öz dağlarını sulayan Şimali-Kafkasyalılar için matem tutarken ve Ukraynalılar diğer unvanlı haydut prens Menşikov'un emriyle "Baturin" mahallinde son ferde kadar katledilen kadın ve çocukları için ağlarken, esir milletlerin Rusyayı sevmeleri kabil midir?

Rusya yaratıcılarından biri olan profesör Bogdanov "Endişeli alâmetler" makalesinde ("Novoye Ruskoye Slovo", 21. 1. 52) Çiçyanov ile Menşikov'un kurbanlarına hakaret ederek, onların mezarlarına tecavüz ederken, Rusyayı sevmek kabil midir?

Ve nihayet kendilerine biraz hürmeti olan Kazakların, cellât prens Dolgorukov'un Kazakları astığı ve Kazak hürriyetini onların kanında boğduğu için, Rusyayı sevmeleri kabil midir? Müstakil, hür Don Kazaklarını 18 nci asır boyunca mütemadiyen imha eden ve ancak onları müteaddit defalar gaddarcasına renkil ettikten sonra Petersburg hükûmetine tâbi kılan Rusyayı, Kazakların sevmelerine imkân var mıdır?

Bize diyecekler ki, bütün bu dehşetler mazi kalıntılarıdır ve tekrar hortlamayacağı için, unutulması lâzımdır. Fakat bizim zamanımızda kalın kafalı, sersem siyaset cahili general Denikin'in yaptığı rezaletlere ne isim vermeli? Kuban Kazaklarının bolşeviklerden temizledikleri Karadeniz sahili vilâyetine gelen ve orada kurduğu rejim neticesinde, 200.000 nüfusluk bu vilâyetin bolşevik-

ler tarafına geçmesine sebep olan Denikin değil midir? (Kuban delegasyon reisi M. S. Riyabolov'un, Rostov şehrinde 13 Temmuz 1919 da, birinci Kazak kongresi toplantısında söylediği nutuktan).

Şimali-Kafkasyalıları büyük bir gayretle astığı için, Londradan gelen emirde Kafkasyadaki rezaletlerine son vererek "bütün kuvvetlerini Rusya bolşeviklerine karşı kullanması" talep edilen bu mankafa cellât general Denikin değil midir? Budalalık ve siyasi cehalet şaheseri olan "mahsul kanunu"nu "icat" ve neşreden ve böylelikle ordusuyla beraber oturduğu dalı kesen bu "siyasi"-kumandan general Denikin değil midir? Ve nihayet "mahsul kanunu"nu tatbik maksadiyle (kendi itirafıdır) kendi "kurtuluş ordusunu" takip eden çiftlik sahiplerinin çok defa "ordu küt"alarının yardımıyla kendi mülkiyet haklarını yeniden istirdat etmeğe ve onların şahsî intikamlarını almağa" sebebiyet ve imkân veren Denikin değil midir? (Denikin, Etütler-4, sahife-223).

"Soçinski" bölgesi "Tretya Rota" köylüleri ile ziyafette iken, her onuncu köylünün kurşuna dizilmesini emreden ve ağzında sigara tüttüren serhoş asteğmene 11 kişiyi kurşuna dizdiren general Denikin'in mümessili albay Petrov değil midir? Ve nihayet "Lejanka" isimli Ukrayna köyünde, 527 köylüyü kurşuna dizdiren yine aynı general Denikin değil midir? (N. Voronoviç, "İki vicdan", "Novoye Ruskoye Slovo" gazetesi, 1 Kasım 1951).

Biz bütün bunların şahidi olduğumuz için, "Novoye Ruskoye Slovo" tipindeki "demokratların", gûya onların yeni, büyük, vahit ve bölünmez Rusyada "iyi" olacaklarına ve bütün halk-

larla kardeş gibi yaşayacaklarına dair verdikleri teminata artık kimse inanmıyor. Ve böyle bir inanca da ihtiyaç yoktur, çünkü Rusya esiri milletlere hürriyet ve müstakil devlet hayatı lâzımdır.

Ahlâksız Rus yarı aydınlarının esir milletlerin kurtuluş hareketleriyle yaptıkları mücadelede gösterdikleri tehevür, çılgınlık ve inat, bizde, Çiçyanov, Menşikov, Dolgorukov ve Denikin'in ruhlarının Rus emperyalist yarı aydınların kalplerinde yaşadığı kanaatını uyandırıyor ve şunu gösteriyor ki, gerek Rusyaya komşu milletlerin ve gerek bütün dünya milletlerinin hürriyeti için ebedî bir tehlike teşkil eden Rusya imparatorluğunun tamamiye imhası için, esir milletler şöyle dursun, fakat

aynı zamanda, bütün dünya milletlerinin mücadele etmeleri mecburiyeti vardır.

Bize, hâkimiyet delisi Rus aydınlarına hitaben, Stolipin'in *) değiştirdiğimiz şu sözlerini söylemek kalıyor:

Size büyük sarsıntılar ve milletlerin esareti için büyük Rusya lâzımdır bize ise, bütün insanlığın iyiliği için esir milletlerin istiklâli, sizden ayrı hükümlerlik haklarına sahip devletlerde ferdin inkişafı, hür yaratıcı hayat ve büyük hürriyet lâzımdır.

*) Birinci dünya harbi arifesinde Rusya başbakanı olup, Mecliste ihtilâlcilere hitaben "size büyük sarsıntılar, bize ise büyük Rusya lâzımdır" demişti.

Bir tebliğ

Son zamanlarda vukubulan aşırı bazı neşriyatlarda görülen ayan cayanlar arasında sayın Mehmed Emin Resulzade'ye atfolunan bir uydurmayı Azerbaycan'ın yakın tarihinin teferruatına vakıf olmayan okuyucuların zihinlerini karışmaktan korumak maksadiyle aşağıdaki satırların Dergimizde neşri bizden rica olunuyor:

27 Nisan 1920 de vukubulan hâdiseler münasebetiyle sayın Mehmed Emin Resulzade tarafından Azerbaycan Paramentosunda aşağıdaki nutuk söylenmiştir:

"Efendiler! Mütocasir bir ultumatom karşısında bulunuyoruz. Burada teslimden bahsediyorlar. Fakat efendiler, teslim ne demek... Kime terk-i mevki ediyoruz?... Bize diyorlar ki hududumuzu geçen ordunun başında Necati

namında bir Türk kumandanı durmuştur. Rusyadan gelen bu mütecaviz ordu, temin ediyorlar ki, hayat ve memet mücadelesinde bulunan Türkiyeyi halâs için koşuyor.

"Efendiler! Türkiye Azerbaycanın halaskârıdır. Amal-i milliyemizin tebci eylediği mukaddes bir memleketidir! Onun halâsına giden kuvveti biz memnuniyetle istikbal ve teşyi ederiz. Fakat bir şartla ki bu kuvvet bizim hürriyetimizi, istikbalimizi çiğnemesin. Halbuki, efendiler, bize sormadan hududumuzu geçen her hangi bir kuvvet, dostumuz değil, düşmanımızdır.

"Duyduğumuz bu propaganda düşman propagandasıdır. Bizi iğfal ediyorlar. Yalandır. Gelen ordu rus ordusudur. İstilâ ordusudur. Onun istediği 1914 cü yıl hududuna konmaktır. Anadolu

imdadına gidecek bahanesiyle yurdu-muza giren bu işgal ordusu buradan bir daha çıkmak istemeyecektir. Kızıl Rusya ile behemhal anlaşmak için hükûmeti, mutlâka bolşeviklere teslim ve ultumatomu kabul etmek zilletine katlanmaya ihtiyâç yoktur. Bu mütecassirane ultumatomu kemal-i nefretle reddetmelidir. İhtilâlcî Rusya ile mübariz Türkiye'nin muvasala ve tesanüdünü temin etmek zaruretiyle radikal bir hükûmetin mebusan tarafından teşkili ve bu hükûmete selâhiyet-i vassa verilmesiyle tadil-i siyaset etmek kabildir. Mebusan zaten böyle bir teşebbüsle meşguldür. Bu suretle hem Rusya ile bir lisan-i umumî bulunur, hem de istiklâl-i millimiz rehnedar olmaz. Başka türlü yapılan her hangi bir güzest hukuku milleti teslimden ibaret olur ki, buna katlanmak muhill-i şeref olduğu gibi büyük bir felâketi dahi muciptir!...

"İstiklâlimizi göz bebeği gibi müdafaaaya karar veren bir Meclise dinlediği bu ultumatomu kabul etmek, hükûmeti kendi eliyle dost kisvesine bürünmüş düşmana teslim etmektir! Biz buraya milletin irade ve arizusu ile geldik, bizi buradan yalnız kuvvet ve süngü çıkarmalıdır..."

Meali 1922 de İstanbulda neşrolunan "Azerbaycan Cumhuriyeti, keyfiyeti teşekkülü ve şimdiki vaziyeti" adındaki kitabın 110 uncu sahifesinde derc ve aynı gene İstanbulda neşrolunan "Yeni Kafkasya" da (27 Nisan 1922—22 Ramazan 1343 — No 15), 1938 de "Millî Azerbaycan Hareketi" kitabının 200—201 sahifelerinde tekrarlanan ve son günlere kadar kimse tarafından cerh veya terdid olunmayan bu nutkun sahibine şimdi "teslim beratını Emin Bey bizzat kendi eliyle yazmıştır" iddiasını savuranlar "pire yakmak için yorgan yakmaktan" çekinmeyen tedavisi kabil olmayan hastalar, manyaklardır.

Fuad Emircan müfteriler aleyhine dava açıyor

Avrupa Konseyinin Türkiye Basın mümessili ve "Türk Haberler Ajansı" neşriyat müdürü Fuad Emircan'ın, Almanyanın Münich şehrinde çıkan bir mecmuada aleyhine yapılan hezeyan ve iftira kampanyasına uyarak, aynı hezeyanları Türkiyede neşrettiği "Türk Yolu" dergisinde tekrarlayan Mehmet Sadık Aran aleyhine dava açtığı haber verilmektedir.

"Birleşik Kafkasya", Kafkasya milletlerinin bolşevik boyunduruğundan halâsı ve Azerbaycan, Ermenistan, Gürcüstan ve Şimali-Kafkasya'dan müteşekkil Kafkasya Konfederasyonunun kurulması uğrunda mücadele etmektedir.

"Birleşik Kafkasya", müşterek bir organ olmak hasebiyle, müşterek vatanının bütün millî ve vatanperver kuvvetlerinin bir araya toplanmaları için gayret gösterecektir.

"Birleşik Kafkasya"nın gayesi, bütün Sovyetler Birliği milletlerinin, müşterek kurtuluş mücadelesinde sıkı işbirliğini temin etmek ve tek bir mücadele cephesi kurmaktır.

Matbuata bir Nazar

TÜRKİYE MATBUATINDA ESİR MİLLETLER MESELESİ

(İstanbuldan mektup)

İstanbulda intişar eden "Cumhuriyet" gazetesinin değerli muharrirlerinden Reha Oğuz Türkan'ın Amerikadan yazdığı ve Sovyetlerdeki Rus olmayan milletler meselesi manzumesinde, bilhassa Türk ve müslüman milletlere taallük eden, son mektuplarından biri, siyasî muhaceret muhitinde derin akisler uyandırmakta devam ediyor. Makalenin intişarından epi zaman geçtiği halde ehemmiyet ve kıymetini muhafaza eden mektup "Cumhuriyet" in 7 Mayıs 1953 sayısında şu başlık altında çıkmıştı: "Rusların yeni sulh taarruzu ve Rusyadaki Türkler meselesi hakkında Kongre âzâları ile mülâkatlar". Muharrir, Moskovanın son sulh taarruzu neticesinde Amerikada esmeye başlayan "şaşkınlık" havasını şöyle hulâsa etmektedir:

"- Stalinin ölümü ve Malenkovun sulh taarruzu Amerikalıları habersiz yakalamıştır. Amerikalılar şaşırılmışlardır. Yeni Amerikan rejimi tam karşı taarruza hazırlanırken ve teşebbüsü ele aldım zannederken Rusların başladığı bu geniş ölçüdeki sulh taarruzu, yumruk yiyen boksör gibi, Amerikalıların muvazenesini sarsmıştır. Washington yine "Kremlin acaba ne yapmak istiyor? Ne yapacak?" haleti ruhiyesine avdet ederek, yine teşebbüsü düşmana kaptırma benziyor. Bu tereddüt ve şaşkınlık, en büyük darbeyi, "durdurma" siyasetinden "kurtarma" siyasetine geçmek isteyen yeni görüşe indirmiştir.

Maamafih daha bir adım geriye, yâni "yatıştırma" siyasetine avdet edileceğini gösteren emareler yoktur".

"Washington'da bazı mühim Amerikan şahsiyetleri ile" yapılan mülâkâtın neticesinde edinen bu intiba içinde Sovyetlere karşı beslenen güvensizliğin eskisi gibi devam etmekte olduğu da vardır. Fakat "kimsenin kat'iyetle söylemediği bir nokta varsa, o da bu sulh havası uzun sürerse, hür dünya üzerindeki tesirin ne olacağıdır".

Muharririn görüştüğü hükûmet adamları diyorlarmışlar ki: "... bu sulh havasına ve Rusların boyun eğici fiil ve hareketlerine bigâne kalamayız. Bu uzlaştırıcı hareketlerin bizim ve hür dünyanın işine gelen tarafı varsa oturup konuşur ve bir anlaşmaya varırız. Rusların vait ve sözlerine göre bir adım bile atmaz; fakat kendi kendine işleyen (tabir aynen şöyledir: Self-enforcing) anlaşmalar yapabilirsek niçin yapmayalım? Kore bunun ilk örneği olabilir..."

Yıllardan beridir, Amerikadan yazdığı mektuplarında Rus esiri milletlerin kurtarılması dâvasını müdafaa eden Reha Oğuz, bu mülâkatlarını şöyle bir neticeye bağlıyor:

"Prensip güzel! Fakat görülüyor ki: "demirperde gerisindeki milletleri kurtarma" lâflarından eser kalmamıştır..."

Maamafih, Mebusan ve Ayan Meclisleri âzâları ile konuşmalarında bu "kurtarma siyaseti" prensibini daha etrafıca deşmek fırsatını bulan muharrir, meşhur cumhuriyetçi millet vekili Charles Kersten ile Rus esiri Türkler meselesi etrafındaki konuşmasını hulâsa etmek-

tedir. İşte Türkiye'deki siyasî muhaceret muhitinde akisleri hâlâ devam eden de bu konuşmadır. Muharrir Rus esiri milletlerin kurtarılmasına tereddütsüz taraftar olan Kersten'e, konuşmalarında bu esir milletler arasındaki 35 milyonluk bir kitle teşkil eden Türkleri ihmal ettiğini ve yahut onları sadece "Özbekler, Kazaklar, Türkmenler, Azeriler ve saire" geçtiğini hatırlatmış ve şu cevabı almıştır:

"- Doğrusu, bu kabilelerin bir veya ikisinin türkçe konuştuğunu bilmekle beraber, hepsinin Türk olduğunu ve Rusyada bu kadar geniş bir Türk kirlisi bulunduğunu bilmiyordum. Niçin siz Türkler bu hususu aydınlatmıyorsunuz? Baksanız Ukraynalılar ve Gürcüler nasıl çalışıyor? Ben de zannediyordum ki, Rusya içinde en mühim unsur Ukraynalılarla Gürcülerdir."

Kersten Rus esiri Türkler hakkında etraflı malûmat aldıktan sonra, heyecanlanmış ve demiştir ki:

"- Bu vaziyette Rus esiri milletler içinde en önemli unsur Türkler oluyor. Yalnız 35 milyon olmak ve Rus düşmanı olmak bakımlarından değil, ayrıca da Türkiye gibi, bizim en kuvvetli müttefikimiz olan bir millet ile alâkaları dolayısıyla mühimdir. Türkiye'nin de böyle 35 milyonluk bir kitle üzerinde prestij sahibi olması, onun kıymetini artırır."

Bundan sonra Kersten:

- Çarçı ve sosyal-demokrat (Kerenski) mülteci Rus gruplarının faaliyetlerinden bahsetmiş. Bolşevizm yıkılırsa, Rus imparatorluğunu parçalamadan aynen diriltmek istediklerini, esir milletlere hak tanımadıklarını — işin tehlikeli ciheti — müessir dahi olduklarını anlatarak, Türkiye, Türkistan, Idil-Ural

ve Azerbaycan Türklerine Amerikada daha çok gayret tavsiyesinde bulunmuştur.

"Cumhuriyet" gazetesi muhabirinin, aynen Kersten gibi düşünen O. K. Armstrong ve A. Morano ile dahi görüştüğünü ve bunlardan Rus esiri Ukraynalılar ile Türklerin potensiyel kuvvetleri hakkında bir muhtıra istediğini öğreniyoruz. Türkiye matbuatında Rus esiri milletler dâvasına gösterilen bu yakın alâka dolayısıyla Amerikada yalnız esir Türkler cephesinin değil, belki bir bütün halinde Kafkasya cephesinin de boyluğu göze batacak kadar sarıhtır. Kafkasya, Türkistan ve Idil-Ural, Amerikada lâayık oldukları mevkilerini işgal etmek için, çok gayret sarfına muhtaçtır. Ve "Cumhuriyet" gazetesi muhabirinin bize ders olması gereken, bu yoldaki teşebbüsleri minnet ve şükranla karşılanmaya değer.

Istanbul, 20. 6. 1953

ZAFER SARHOŞU RUSLAR

İngiliz "Economist" dergisinin yukarıdaki başlıkla neşrettiği bir yazıda Sovyet Rusyanın Türkiye'ye verdiği son notayı mevzu bahis ederek şöyle diyor.

"Rusların zafer sarhoşluğu içinde Türkiyeden Kars ve Ardahan ve Boğazların kontrolü hakkındaki Montreux anlaşmasının yeniden gözden geçirilmesini istedikleri 1946 dan bu yana, Türkiyede diplomatik, stratejik, ve endüstriyel değişiklikler olmuştur.

Türkiye Atlantik Paktına iştirak etmiş, askerî ve iktisadî inkişaf için Amerikadan bir milyar dolarlık yardım almıştır. Toprakları üzerinde NATO üsleri inşa edilmiştir. İzmirde mühim bir müttefik komutanlığı karargâhı kurulmuştur.

Bütün bunlara ilâveten Türkiye, Yunanistan ve Yugoslavya ile tam bir askerî ittifakla bitebilecek çok yakın bir münasebet tessüs etmiştir.

Sovyetlerin nazarında Türkiye gerek Avrupada ve gerek Orta Doğuda Sovyetlere karşı askerî ve siyasi gruplaşmanın şiklet merkezini teşkil etmektedir.

Bu sebepten kabul etmek lâzımdır ki Moskova Ankara'ya ciddi tekliflerde bulunmak suretile gururundan çok şeyler kaybetmeyi göze almış bulunmaktadır. Sovyetlerce yapılan tekliflerin şümülünün derecesi belli değildir.

Sovyetlerin Kars ve Ardahan'dan vazgeçtikleri aşîkârdır. Fakat Montreux andlaşmasının, Türkiye'nin ve diğer memleketlerin kabul edeceği bir şekilde yeniden gözden geçirilmesini kabule hazır olup olmadığı meçhuldür. Tekliflerinin metni neşredilmemiş olmasına rağmen, inanılır kaynaklardan öğrenildiğine göre, Boğazların müdafaası için her iki tarafın da kabul edebileceği bir anlaşma temini mümkündür.

Meğer Beria Azerbaycanda da milliyetçilik cereyanı yaratıyormuş

"Türk Haberler Ajansı"nın 11 tarihli Moskova haberine göre Komünist Partisi Merkez Komitesinde mühim bir mevki işgal eden Azerbaycan Sovyet Cumhuriyeti Başbakanı Bağirov, Beria'nın tevkifini müteakip uçakla Bakü'ye gitmiştir. Alelacele toplantıya çağırılan Azerbaycan Komünist Partisi vilâyet ve kaza delegeleri önünde yaptığı bir beyanatta, Bağirov, Beria'nın, ajanları vasıtasile Azerbaycanda da "inkılâp aleyhdarı faaliyetlerde" bulunduğunu söylemiş ve bu "ajanların merhamet-

sizce tasfiye edileceklerini" ilâve ederek şöyle demiştir:

"Mel'un Beria, Azerbaycan halkını büyük kardeşi olan Rus milletine karşı tahrik etmek için buralarda burjuva-nasyonalizmi uyandırmaya çalışıyordu. Nitekim son zamanlarda Azerbaycanın muhtelif yerlerinde milliyetçiler baş kaldırmaya ve Azerbaycanı Sovyetler Birliğinden ayırmaya matuf sinsi faaliyetlerine yeniden başlamışlardır. Fakat biz buna müsaade etmeyeceğiz. Komünist Partisi Azerbaycanda Rus aleyhdarı cereyanların uyanmasına asla müsaade etmeyecek ve burjuva-nasyonalist müsavarcıların yılanbaşlarını merhametsizce ezecektir."

Not: Moskof efendilerine yaptığı bütün dalkavukluga ve yaltaklığına rağmen, Bağirov'un da Beria'nın akıbetine uğradığı ajanslar tarafından bildirilmiştir.

KAFKASYADA ÇARPIŞMALAR

(T. H. A) ajansının 5 temmuzda Berlinden verdiği habere göre, Kuzey Kafkasya dağlarında milliyetçi partizanlarla kızılordu birlikleri arasında günlerden beri çarpışmalar vukubulmaktadır.

Dağıstanlıların bir kızıl piyade tümenine yaptıkları ani bir baskınla başlayan çarpışmalarda Rus tümeni çok kayıp vererek tam bir hezimete uğramıştır. Bundan sonra alelacele sevkedilen Sovyet küt'aları yerli partizanlara karşı taarruza geçmişlerse de, partizanlar sarp ve dağlık bölgelerde işgal ettikleri bir çok köylerin ahalisi tarafından desteklendikleri için, kızılordu birliklerine yeniden ağır zayıat verdirmişlerdir.

Halen Dağıstanın bir çok bölgelerinde harp hali ilân edilmiştir. Bu sefer Sovyet uçaklarının da partizanlara karşı sevkedildikleri ilâave edilmektedir.